ŠALEŠKI RUDAR

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VELENJE

9. maj 1969 — Leto V. št. 9 (92) Cena 0,30 dinarjev — Poštnina plačana v gotovini

Predsednik republike Josip Broz Tito in član sveta federacije Edvard Kardelj v razgovoru s predsednikom Skupščine občine Velenje Nestlom Žgankom ter predsednikom prireditvenega odbora inž. Petrom Krapežom

Cvetje za nekdanje borce in aktiviste

Velenje je pozdravilo udeležence osrednje slovenske proslave

Republiška konferenca socialistične zveze delovnega ljdustva Slovenije – Odbor za proslavo Štajerska in Koroška v revoluciji, Občinska konferenca socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije Velenje – Odbor za proslavo Štajerska in Koroška v revoluciji in Skupščina občine Velenje.

se iskreno zahvaljujejo vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je prireditev tako lepo uspela.

Posebej pa je ob zahvali omeniti velenjske organizatorje, ki so tako požrtvovalno delali na pripravah in izvedbi proslave, hkrati z njimi pa vse velenjske občane in njihove organizacije, ki so z videzom svojega mesta in svojo gostoljubnostjo pripravili vsem gostom prisrčen sprejem in nepozabno bivanje v svoji sredini;

- vse izvajalce kulturnega programa, ki so s svojim žarom in navdušujočim nastopom dvignili razpoloženje zbranih množic;
- vse prisotne nekdanje borce in aktiviste naše narodnoosvobodilne vojne, ki so s svojo navzočnostjo dali prireditvi tako prepričljiv pečat enotnosti in odločnosti; vsem dragim gostom iz drugih bratskih republik in iz zamejstva, ki so s svojo prisotnostjo potrdili našo politiko bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov ter voljo po prijateliskem sožitju z vsemi sosedi in vsemi narodi sveta;
- in končno velja naša iskrena zahvala Skupščini socialistične republike Slovenije, njenemu Izvršnemu svetu, sindikalnim in gospodarskim organizacijam, ki so s svojo denarno pomočjo omogočili to našo veliko politično manifestacijo.

V Ljubljani in Velenju, dne 30. aprila 1969.

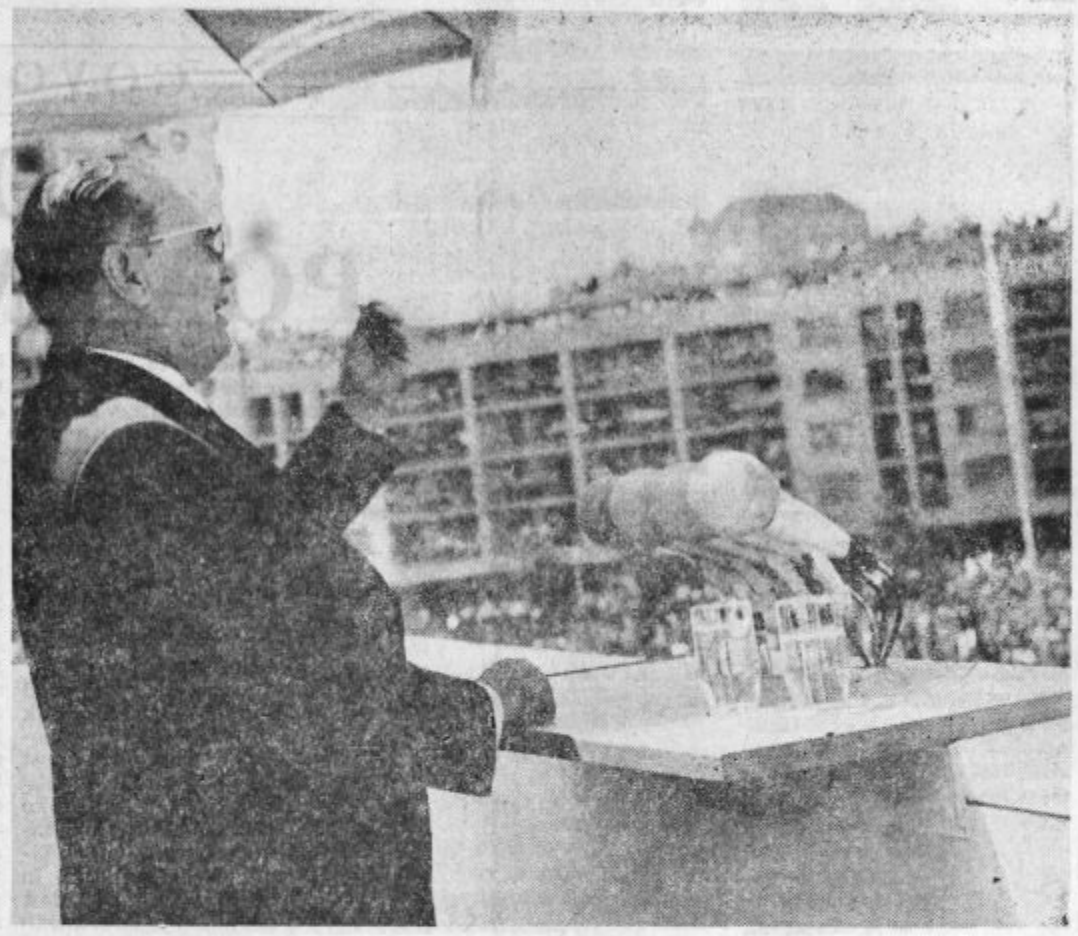

PREDSEDNIK TITO: »Zasluga vsega naroda je, da je bil naš herojski boj zmagoslaven!«

»Tovarišice in tovariši. Dovolite mi, da vam, ki ste tukaj, in vsemu slovenskemu narodu čestitam dan Osvobodilne fronte, ki je odigrala zgodovinsko vlogo v boju za osvoboditev Slovenije in v skupnem boju vseh narodov Jugoslavije.

Ob tej priložnosti bi hotel predvsem izraziti svojo veliko hvaležnost preživelim borcem in jim čestitati za njihov herojski boj, po zaslugi katerega je 14. divizija zavzela mesto ene izmed najslavnejših v naši narodnoosvobodilni vojski. Borci XIV. divizije so prehodili herojsko pot, dolgo 500 km, pot, ki je zarisana s krvjo najboljših sinov in hčera Slovenije, in so veliko prispevali ne le k osvoboditvi Slovenije, temveč vse naše dežele.

Tistim, ki jih ni več in ki bi se morali skupaj z vsemi nami veseliti zaradi vsega, kar smo do sedaj dosegli, in vsega, kar sedaj imamo, izražamo svojo globoko hvaležnost in večno bomo hranili spomin na njihova herojska dela.

Tovarišice in tovariši. Tovariš Ribičič je izčrpno govoril o pomenu boja slovenskega naroda in vlogi Osvobodilne fronte. Govoril je tudi o našem sedanjem samoupravnem sistemu, problemih, ki še obstajajo, in potrebi, da si vsi prizadevamo pri uresničevanju stališč, ki jih je naša Zveza komunistov postavila na IX. kongresu. Deveti kongres ZKJ je zares jasno začrtal pot našega nadaljnjega razvoja. Mogoče smo bolj kot kdaj koli doslej sprevideli, kaj moramo storiti. Spoznali pa smo tudi svoje slabosti, ki so obstajale v preteklosti in tako nam je sedaj jasno, katere naloge so pred nami. Razume se, da Zveza komunistov, čeprav je v njej več kot milijon članov, tega ne more sama izpolniti, če ne bo imela podpore članov socialistične zveze in vseh državljanov dvajsetmilijonske Jugoslavije, če vseh glede tega ne bo prežemala visoka zavest. Vsekakor — to, kar je sklenjeno, mora biti dosledno opravljeno, pa čeprav bi kdaj bilo tudi malo neprijetno. Samo vsi moramo na delo.

Zadnje dni sem obšel precejšen del naše dežele. Potoval sem skozi Vojvodino, sedaj sem obiskal del Slovenije. Predvčerajšnjim sem se pogovarjal z družbenopolitičnim aktivom in predstavniki delavskih organizacij v Mariboru. Med temi srečanji z delavci, delovnimi ljudmi, sem videl, da narod z velikim optimizmom gleda v svojo prihodnost, da ima zaupanje v Zvezo komunistov in da zahteva, naj se uresniči tisto, kar je bilo sprejeto na IX. kongresu. Moram reči, da človek pri tem občuti tudi veliko težo, veliko odgovornost, ko se vprašuje, ali bomo zmogli popolnoma opravičiti zaupanje. No, jaz sem prepričan, da smo zmožni storiti to, kar smo si zastavili, samo če bomo vsi skupaj požrtvovalno začeli z delom.

Rezultati, ki smo jih doslej dosegli, nam vlivajo dovolj ohrabritve. Zadosti je, glejte, danes pogledati, kakšno je videti Velenje. Tu, kjer so nekdaj stale barake in podrtije, kjer je delavec živel pod najslabšimi pogoji, je zraslo čudovito mesto, da ne govorimo o tem, kako se je spremenila zavest ljudi in kako so le-ti glede vsega videti drugačni.

To je tisto, kar mora veseliti vse, posebno pa še nas, borce, ki smo sodelovali v vojni in se borili za to, kar sedaj imamo. Vendar vsega tega ne bi dosegli, ko ne bi naš narod v velikanski večini doumel ta boj in ga sprejel kot svojega. Da smo uspeli, to ni zasluga samo tistih, ki so nosili puško in mitraljez, temveč tudi vseh ljudi, ki so nas hranili in nam dajali zadnjo skorjo kruha, da smo se lahko borili. Zasluga je torej vsega naroda, da je bil naš herojski boj zmagoslaven.

Ob knocu, dragi moji prijatelji, želim vsem delavcem in delavkam in vsemu ljudstvu tega kraja veliko sreče in uspeha pri nadaljnjem ustvarjalnem delu.«

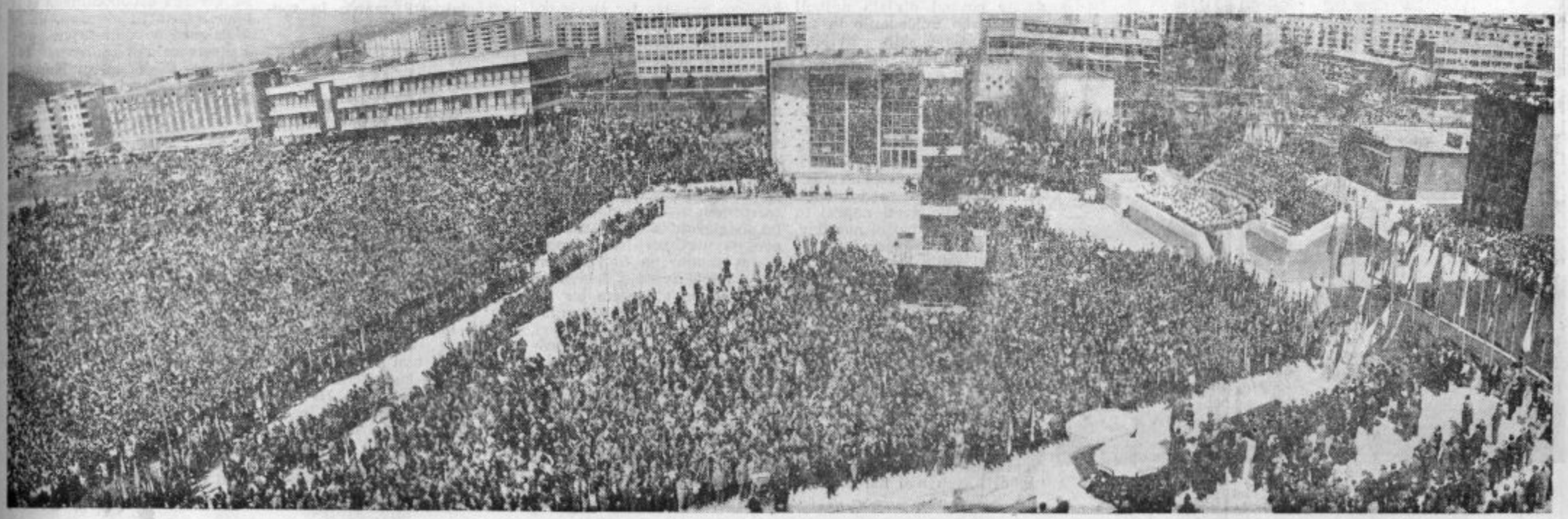

Predsednika Tita in njegovo ženo so v Velenju najprej pozdravili predsednik prireditvenega odbora inž. PETER KRAPEZ in dr. JOŽE BRILEJ ter predsednik velenjske skupščine NESTL ŽGANK

Na slavnostni tribuni se je predsednik Tito podpisal v spominsko knjigo pionirjem, ki so bili na pohodu po poteh štirinajste divizije. Pionir Marjan Domanko iz Velenja je predsedniku Titu izročil na pergamentu narisan zemljevid pionirskega pohoda. Pionir Mihael Brajković iz Vivodine pa je predsednika Tita pozdravil v imenu hrvaških pionirjev. Pionirka iz Bele Krajine Marija Kraševec je predsedniku Titu izročila šopek rož.

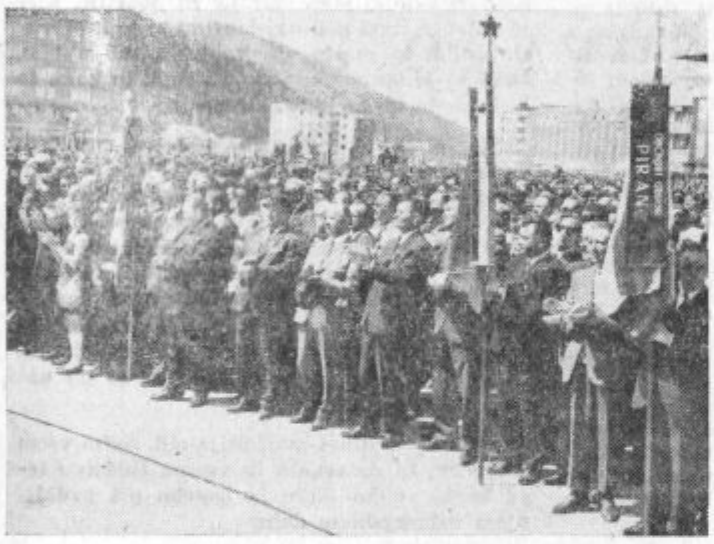

Nekdanji borci in aktivisti, ki so se bojevali na Štajerskem in Koroškem

Partizanski tabor

GOVOR MANDATARJA ZA SESTAVO ZIS

TOVARIŠ TITO JE BIL POMEMBNIH TRENUTKIH

Delovni ljudje iz vseh krajev Slovenije smo danes prišli na partizansko slavje v to lepo, urejeno, čisto, najmlajše slovesko mesto, zgrajeno s sredstvi, ustvarjalno sposobnostjo in kulturo naših delovnih ljudi, zlasti Velenjčanov samih. Prišli smo počastit svoj slovenski državni narodni in vseljudski praznik 27. april. Na ta dan je bila spomladi 1941. leta ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda.

Pomen praznika ene izmed čestitk socialističnih republik zvezne Jugoslavije danes poglablja in mu daje razsežnost navzočnost predsednika republike tvariša Tita. Tako lahko tudi ob tej priložnosti poudarimo to, kar je značilno za Titov odnos do slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov. V vseh prelomih zgodovinskih in pomembnih trenutkih je bil tovariš Tito tesno povezan s Slovenijo, ne le s slovenskim političnim vodstvom, pač pa tudi z množicami, delavci, občani in našimi kraji. Od kar stoji na čelu revolucionarnega delavskega gibanja in Socialistične Jugoslavije tovariš Tito, dosledno in zavzeto nenehoma uresničuje temeljno vodilo za politično delo jugoslovanskih komunistov — to je usmerjenost v stalne zveze z množicami, v preverjanje svojih političnih odločitev med njimi, v graditev instrumentov, ki uveljavljajo in razširjajo politične možnosti za neposreden vpliv delovnih ljudi na politiko, na partijo in oblast. To pa je bila tista tradicija Osvobodilne fronte in vodstvene vloge komunistov v njej, ki je varovala ljudskost in moč našega socialističnega gibanja, to je bil tisti revolucionarni in demokratični vzvod, iz katerega je zrasla partizanska vojska in ljudska oblast, iz katerega je vzniklo delavsko in družbeno samoupravljanje ter samonikli ljudsko predstavniški politični sistem, to je bila tista pot, ki je v naši družbi uveljavila pomembno samostojno vlogo Socialistične zveze delovnega ljudstva, sindikalnih, mladinskih in drugih množičnih organizmov.

Osvobodilna fronta je kot izvirna vseljudska politična organizacija nastala in se razvijala v posebnih družbenih pogojih in v izrednem, za usodo slovenskega naroda kritičnem času.

SLOVENSKI NAROD PRED USODNO ODLOČITVIJO

Jugoslovanska država je aprila 1941. leta tudi formalno razpadla, tri okupatorske vojske so razkosale slovensko zemljo in na slovenskem narodnostnem ozemlju organizirale kar šest različnih pravnih sistemov in policijskih režimov, ki so si bili enaki v tem, da je povsod divjalo najbolj brezobzirno uničevanje in zatiranje slovenskih življenj, imetja in kulture.

Slovenski narod, majhen narod, ki se je v tisočih letih trdnega garanja na malem koščku zemlje obdržal v morju velikih sosedov in na stikališču interesnih področij, imperijev, se je znašel na usodnem križišču in pred dilemo — ali obstati, živeti naprej in se uveljaviti v družbi narodov, ali pa fizično propadati ter životariti ob drobtinah, ki bi padle z gospodarjeve mize. To drugo pot navzdol so takrat predlagali oficialni meščanski predstavniki, ki so obrnili hrbet zasužnjenemu ljudstvu, se udinjali okupatorju ali pa mešetarili okrog vprašanj, kateri od fašističnih osvajalcev bi bil primernejši gospodar, pozivajoč svoje ljudstvo na pokornost kot je bilo napisano na Banovem razglasu, »kajti največji greh nad narodom bi bil, če bi civilni ljudje uporabili orožje proti tuji vojaški sili.«

Kljub strahotno neenakemu sorazmerju sil našega naroda nasproti fašističnemu okupacijskemu vojaškemu potencialu, ki je takrat divjal v nezadržnem zmagovitem maršu prek Evrope, pa je ustanovni sestanek Osvobodilne fronte vrgel geslo o takošnji oboroženi borbi. Osvobodilna fronta je začela privezovati tisočere niti narodne zavesti. Ko se je zapletel Hitler v vojno s Sovjetsko zvezo, je slovenski narod začutil, da je prišel njegov trenutek, dobil je v vojaški moči prve delavske države realno možnost za akcijo in krenil je v vseljudski upor in vstajo za svobodo in ljudsko pravdo. V boju je postal gospodar na svoji zemlji, ustvaril si je svojo državo, trdno demokratično zvezo z jugoslovanskimi narodi in kar je za današnji čas in mladi rod, ki se ozira naprej še pomembnejše, ustvaril pogoje za nadaljnji razvoj svojega gospodarstva in kulture, za srečnejši jutrišnji dan.

NAŠ NARODNOOSVOBODILNI BOJ NI BIL SPONTANO GIBANJE

Z Osvobodilno fronto se je slovensko osvobodilno gibanje vključilo v boj vseh jugoslovanskih narodov in v široko fronto svobodoljubnega človeštva proti najhujšemu raku človeške družbe, proti fašizmu, uničevalcu malih narodov.

Ko danes presojamo takratne dogodke, se zdi, kakor da je vse potekalo samo od sebe, kakor kadar vzplamti in zagori požar v presušenem gozdu.

Res je, da so prek noči udarila na dan mnoga stoletja dušena in zatajevana nacionalna in patriotska čustva slovenskega naroda in zlasti mlade generacije.

Vendar naš boj za svobodo ni bil spontano gibanje. Naši delovni ljudje po mestih, vaseh in zaselkih vedo, koliko političnih, organizacijskih, kadrovskih priprav, akcij in žrtev je bilo potrebno, da se je ljudska vstaja razplamtela po vsej Sloveniji. To dokazujeta sama ustanovitev Osvobodilne fronte in razvoj njenega ljudskega in organizacijskega mehanizma.

Korenike Osvobodilne fronte segajo več let nazaj od datuma ustanovitve, zamisel o njej je določno prisotna v Manifestu ustanovnega kongresa KPS, njene množične politične osnove so nastajale v vedno širšem političnem vplivu komunistov na nacionalno in socialno zatirane delavske in kmečke množice ter slovenske izobražence. Cankarjeva misel o vodilni vlogi delavskega razreda v slovenskem narodu, narodu proletarcev je dozorela. Ustanovitev Osvobodilne fronte pomeni spoj zgodovinskega interesa delavskega razreda in njegovega socialnega poslanstva s slovenskim nacionalnim interesom. Pri ustanavljanju Osvobodilne fronte in njenem osrednjem vodstvu niso slučajno sodelovali od vsega začetka predstavniki vseh tistih političnih skupin na Slovenskem, ki so imele zvezo z delavskim in kmečkim gibanjem ter vsi oni posamezniki, znastveniki, umetniki in družbeni delavci, ki so narodni interes povezovali z gospodarskim, kulturnim in socialnim položajem slovenskih množic. Vsi tisti, ki jim je bil interes delovnega človeka resnično pri srcu, so ostali zvesti aktivisti in organizatorji našega narodnostnega in revolucionarnega ljudskega gibanja v vseh njegovih fazah v času Osvobodilne fronte, Ljudske fronte in Socialistične zveze delovnega ljudstva. Odstopili so samo oni, ki jih je bilo strah ljudske demokracije, ki so se ustrašili enotnega ljudskega gibanja in stalnega utrjevanja in poglabljanja vodilne vloge delavskega razreda v njem.

Osvobodilna fronta — uresničevalka samoodločitve slovenskega naroda, ustvarjalka slovenske državnosti in vodilne vloge delavskega razreda predstavlja obenem demokratično klico premagovanja njegove razrednosti ter s tem koreniko, iz katere je izraslo mlado drevo samoupravne skupnosti. Osvobodilna fronta je bila narodna in patriotska, obenem pa internacionalistična organizacija, iz katere se je razvila odprta socialistična družba. Predstavljala je v osvobodilnem gibanju evropskih narodov nekaj edinstvenega. Njena programska načela, ki jih je narodna in socialna osvoboditev potrdila, so bila že oznanjevalec nove epohe osvobodilnih bojev malih narodov za njihov lastni, državno politični, ekonomski in kulturni razvoj in suverenost. Vse to so razlogi, da smo upravičeno ponosni na nastanek, revolucionarno tradicijo in izročilo Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Tovarišice in tovariši! Letošnji 27. april smo povezali z rojstvom Komunistične partije Jugoslavije pred 50 leti in s 25-letnico legendarnega pohoda XIV. divizije na Štajersko.

Vsa naša nacionalna zgodovina je povezana z ustanovitvijo, razvojem in delom revolucionarne organizacije delavskega razreda. No, o njenem delu in pomenu v letošnjem jubilejnem letu ne manjka slavnostnih govorov in napisanih člankov in knjig. Tudi IX. kongres smo povezali s to zgodovinsko obletnico. Svečana seja Centralnega komiteja ZKS je pred dnevi opozorila na njeno politično vlogo in zlasti na pomen pravilnega vrednotenja Zveze komunistov ter na kontinuiteto njene revolucionarne akcije, ki je nenehno krepila vlogo delavskega razreda v sodobnem političnem življenju in družbenih odnosih. Težko je vsemu temu še kaj dodati in povedati kaj bistveno novega. Končno, kadarkoli govorimo o delu partije, o boju našega naroda in jugoslovanskih narodov za svobodo in demokracijo, ne govorimo o tem neprizadeto kot o nečem tujem, o nečem, kar bi se dogajalo zunaj nas in zunaj našega ljudstva. To je zgodovina, ki smo jo sami ustvarili. To so plodovi, ki so zrasli na mladem drevesu naše revolucije, to so temelji, ustvarjeni s krvjo in žrtvami najbolj dragocenih življenj. To so gospodarski dosežki z žulji naših delovnih rok, rezultati lastne ustvarjalnosti ,znanja in sposobnosti.

TRILETNA KALVARIJA ŠTAJERSKEGA LJUDSTVA

Za razvoj naše socialisitčne republike in izgradnjo slovenske narodno-osvobodilne vojske je bilo leto 1944 velikega v nekem smislu prelomnega pomena. V tem letu je največja partizanska akcija preboj XIV. divizije preko Hrvaške na Štajersko. Boji te legendarne divizije, pol drug mesec njenih neprestanih maršev in spopadov, ogromne žrtve in nečloveški napori v globokem snegu — vse to je pomenilo pomemben prispevek za razvoj ljudske vstaje na Slovenskem. Pohod štirinajste je pomenil plat zvona za novo partizansko pomlad v vseh pokrajinah in predelih Slovenije. V tem času je bila že vsa slovenska zemlja do zadnjih koroških zaselkov in kmetij v Benečiji prekrita s partizanskimi enotami, z večjimi ali manjšimi osvobojenimi ozemlji, preprežena z narodno osvobodilnimi odbori, ki se pod vodstvom Narodno osvobodilnega sveta Slovenije že pripravljajo za svoje plenarno zasedanje v Črnomlju. V tem času lahko rečemo, da je slovenski narod vstopil kot oblikovana republika z vsemi značilnostmi svoje državnosti v okvir razvijajoče se ljudske oblasti na območju vse Jugoslavije.

Pot do teh rezultatov osvobodilnega boja ni bila lahka, še zlasti pa je bila težka v severni in vzhodni Sloveniji, na Štajerskem in Koroškem. To pot je pripravila triletna kalvarija štajerskega ljudstva, ki ga je okupator z najstrahovitejšim nasiljem hotel zbrisati z zemlje. Nečloveško je bilo uničevanje Slovencev na Štajerskem: 70.000 izseljenih, 30.000 odvedenih na prisilno delo, 20.000 interniranih in zaprtih, 3.000 streljanih, obešenih in zaklanih talcev. Padali so vedno najboljši, zavedni slovenski ljudje, borci, komunisti in aktivisti Osvobodilne fronte. V grozi smo obnemeli v tistih dneh ob krvavordečih razglasih, s stoterimi imeni naših najdražjih, ob mementu obešenih trupel v Frankolovem, ko so nacisti na ptujski postaji trgali otroke iz materinih rok in naročij, ko so SS-ovci s kopiti in škornji razbijali že mrtve obraze borcev pohorskega bataljona, ko so pljuvali na ujete partizane po celjskih ulicah, ko so v plamenih gorskih kmetij zagoreli svobodoljubni samorastniki, ko je bila na domačem pragu presekana pesem in mladost pesnika Kajuha.

NIKOLI SE NE BOMO MOGLI ODDOLŽITI TISTIM, KI SO V BOJU PRISPEVALI SVOJE ŽIVLJENJE

Te posebno hude okoliščine moramo upoštevati ko vrednotimo osvobodilni boj v teh slovenskih krajih preko Save in Drave, v mozirskih in koroških planinah, na mogočnem zelenem pohorskem hrbtu. Zlasti to daje posebno vrednost prvoborcem, ki so takorekoč iz nič ustvarjali partizanske enote, izvajali partizanske akcije ter ustanavljali odbore Osvobodilne fronte. In vendar je partizanska kronika štajerskega osvobodilnega boja tako bogata in obsežna, da je nemogoče v današnjem priložnostnem govoru zajeti vso tradicijo Štajerske in Koroške v borbi, od prvih čet in odredov herojskega pohorskega babataljona, Šlandrove brigade in Zidanškove brigade, koroške grupe odredov, XIV. divizije do borb že redne jugoslovanske ljudske armade za končno osvoboditev Slovenije. Naj bi o tem še toliko govorili, nikoli se ne bomo mogli oddolžiti tistim, ki so v tem boju prispevali največ — svojo mladost in svoje življenje.

V današnja pojmovanja o osvobodilnem boju na Štajerskem so se vtihotapila tudi nekatera mišljenja, ki niso v skladu z zgodovinsko resnico. Zaradi posebno težavnih okoliščin, določenih kriz in nihanja v razvoju revolucije na Štajerskem so se razširila posamezna mnenja, da osvobodilni boj v tem delu Slovenije

MITJA RIBIČIČA, 27. APRILA V VELENJU

V VSEH PRELOMNIH IN ZGODOVINSKO POVEZAN S SLOVENIJO

ni imel svojih samoniklih revolucionarnih izvorov, svojega lastnega ljudskega osvobodilnega gibanja, in naj bi bilo zato potrebno revolucijo na Štajersko uvoziti in sploh pomagati osvobajati te kraje. Ves razvoj ljudskega osvobodilnega gibanja na Štajerskem dokazuje nasprotno. Partizanske enote na Štajerskem in Koroškem so vznikle in zrasle iz ljudstva teh krajev. Tudi enote, ki so prišle z drugih območij Slovenije in Jugoslavije, so dosegale svoje največje partizanske zmage takrat, ko so se vključile in povezale s štajerskim in koroškim prebivalstvom in tako ustvarile nujno potrebno kadrovsko in organizacijsko zaledje za svojo zdravo rast.

ŠTIRINAJSTA DIVIZIJA IN II. GRUPA ODREDOV NISTA BILI POSLANI NA POMOČ ŠTAJERSKI

II. grupa odredov in XIV. divizija nista bili poslani na pomoč Štajerski. Pomen njunih partizanskih pohodov ter spremembo njenega operativnega področja je treba povezovati z razvojem celotnega narodno osvobodilnega boja in s strateškimi načrti slovenskega političnega in vojaškega vodstva, ki je vedno usmerjalo osnovne udarne partizanske sile na področja, kjer je predvidevalo glavne bitke. Vsi se spominjamo, kako je morala Šlandrova brigada takoj po svoji ustanovitvi avgusta 1943 leta po nalogu glavnega štaba zapustiti Štajersko in svoje akcije usmeriti na Dolenjsko.

Razvoj dogodkov je potrdil, da je bilo povelje glavnega štaba pravilno. Prišla je kapitulacija Italije, štajerska brigada je vkorakala v Novo mesto, iz 6. brigade je zrasla nova 12. brigada, Šlandrovci pa so se do zob oboroženi vrnili čez Savo v te kraje. Pohod XIV. divizije, ene najbolje organiziranih in največjih slovenskih partizanskih udarnih enot, je bil še večjega pomena za nadaljnji razvoj vstaje. Tudi v njenem primeru je potek dogodkov potrdil pravilnost odločitve CK in glavnega štaba o njeni operativi preusmeritvi v Severno Slovenijo.

V času našega zborovanja pred 25. leti na pragu maja, je bila XIV. divizija že v celoti povezana v osvobodilni mehanizem IV. operativne zone z drugimi štajerskimi enotami, s partizanskimi organizacijami in organizacijami Osvobodilne fronte. V kratkem času je presegla prejšnje številčno stanje in izpolnila vrzeli, ki so nastale v njenih hudih bojih ob prihodu na Štajersko. Partizani so prešli v odločilno ofenzivo, osvobodili so velik del Štajerske in Koroške, Savinjsko dolino in Zasavske dele. Do osvoboditve in zmage jih v poletu ni mogla več ustaviti nobena sovražna protiofenziva.

NEMCI SO HOTELI POVSEM UNIČITI SLAVNO DIVIZIJO

Štajerska in Koroška sta bili takrat operativno področje izrednega strateškega in političnega pomena. Od partizanskih bitk je bil v mnogočem odvisen nadaljnji uspešen potek NOB in morda tudi svoboda, obstoj in suverenost slovenskega naroda. To dokazuje najbolj prepričljivo tudi reagiranje nemškega okupatorja na prihod XIV. divizije. Nemci so z vsemi silami udarili na Štirinajsto, težili so za tem, da jo fizično uničijo, blokirajo in izolirajo od štajerskega svobodilnega gibanja ali pa vržejo nazaj čez Savo. To ni bila enkratna hajka, ki je običajno sledila večji partizanski akciji, to je bil precizen, z nemško temeljitostjo zasnovan vojaški uničevalni načrt. Boji za življenje in smrt divizije so trajali skoraj mesec dni. Štirinajsta je preprečila uresničitev tega načrta, izpolnila je svoje poslanstvo in krenila v nove napade. V tem je velicina njenih težkih žrtev in njene zmage.

Opozoril bi tudi na zgodovinsko dejstvo, ki ga premalo upoštevamo v zgodovini ustvarjanja nove Jugoslavije. Topovi na svetovnih bojiščih so že deset dni molčali, ko so na Štajerskem in Koroškem še trajali težki partizanski boji proti fašističnim vojskam. Šele 15. maja 1945, po poslednji veliki partizanski bitki ob Dravi, v kateri so na samem pragu svobode padli mnogi partizani, je naša domovina končno zadihala sproščeno, s polnimi pljuči.

Partizani niso bili samo proti okupatorju, proti fašističnim nasilnikom, pač pa tudi proti imperializmu, proti vsakemu zunanjemu gospodarskemu, političnemu in vojaškemu pritisku, za polno suverenost in neodvisnost ljudstva naše dežele. V partizanskih nočeh, ko so oživele naše vasi in gozdovi, ko so partizani v akcijah trgali orožje iz rok okupatorju, ko so se ustanavljale čete, bataljoni in odredi, ko smo ustvarjali vojsko, ki ji ni primere v naši nacionalni zgodovini, se je utrjevala naša narodna in ljudska samozavest ter krepilo zaupanje vase. NOB je bilo enkratno zgodovinsko dejanje našega naroda in jugoslovanskih narodov. Z njim smo postali samostojni nosilci lastne zgodovine in tako samostojne poti, ki ustreza željam in težnjam naših delovnih ljudi. **To revolucionarno in zgodovinsko pridobitev moramo varovati, negovati in na teh temeljih razvijati naprej izvirno jugoslovansko demokracijo in socialistični parlamentarizem, ki občana in državljana spreminja v aktivnega dejavnika v gospodarstvu, v kulturi, v zunanji, notranji politiki in obrambi dežele! Zvesti smo naši revoluciji, ker je to v življenskem interesu slovenskega naroda in skupnega demokratičnega življenja jugoslovanskih narodov in zato, da bi ohranili obraz, lik in ponos socialistične Jugoslavije. S svojim obstojem, z rezultati samoupravne demokracije dokazujemo, da socializem ni poražen, da se kljub odporom in krčem razvija in raste, da predstavlja edino alternativo nasproti narodni in socialni neenakosti, nasilju, rušenju in atomskemu samouničevanju. Živimo namreč v svetu, v katerem je potrebna prava partizanska čuječnost in previdnost.**

Okrog 50 lokalnih vojn na vseh kontinentih je od konca svetovne vojne do danes divjalo, povzročilo veliko nesrečo v glavnem malim narodom, še vedno traja brezumno uničevanje vietnamskega ljudstva, cela vrsta nacionalnih skupnosti je prerezana na dvoje z bunkerji, žicami in vojskami na mejah, ki so stalni izvor spopadov med južnimi in severnimi, vzhodnimi ali zahodnimi deli. Veliki se ne sporazumevajo samo v interesu miru in zaradi ravnotežja, pač pa tudi hočejo razširjati blokovske pozicije in interesna področja na račun malih. Mnogo imamo dokazov, kako je varstvo supersil in blokov negotovo, dvorezno in nevarno. Imamo pa celo primere, da se v imenu internacionalizma in socializma dušita napredek in nemoten socialistični razvoj in izmišljajo lažne doktrine, ki

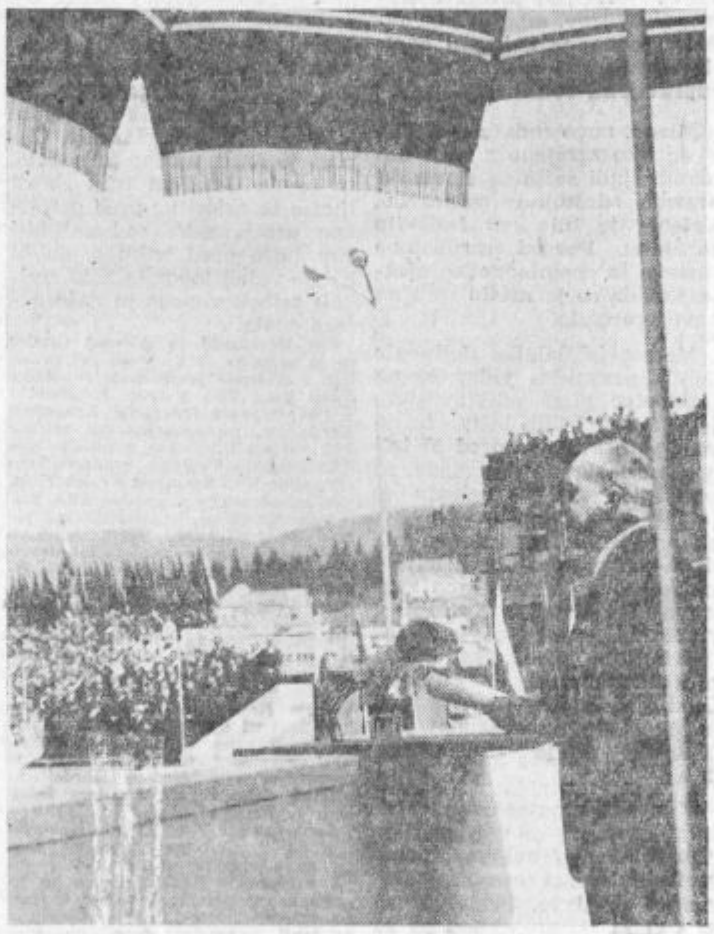

Mitja Ribičič je na proslavi govoril o boju slovenskega naroda in o pomenu Osvobodilne fronte

omejujejo suverenost narodov, ali pa celo zanikajo njihov obstoj.

Ko gledamo okrog sebe, s kako velikimi težavami in žrtvami se prebijajo narodi do svoje neodvisnosti, potem šele nam je jasno, kako veliko pridobitev predstavlja že priborjena svoboda za naš narod in večnacionalno jugoslovansko skupnost! Vse to nas opozarja na izvore naše moči in na koga moramo v svetu nasloniti svoja prizadevanja. **Ta sila je v nas samih in naš edini stabilni zaveznik so vsi tisti resnični demokratični socialistični in antiimperialistični činitelji, države, dežele, ljudstva in gibanja, ki težijo k miru, sodelovanju in sožitju med narodi.**

LASTNEGA POLITIČNEGA SISTEMA NI MOGOČE BRANITI S SREDSTVI TUJE DEŽELE

Vsaka revolucija mora biti sposobna varovati svoje pridobitve z orožjem, ki ga je sama skovala. Kakor ni mogoče revolucije uvažati in izvažati, tako ni mogoče braniti lastnega političnega sistema s sredstvi tuje dežele ali tujih narodov. Narod, ki je sam sposoben in pripravljen braniti svojo suverenost, svobodo in pot v socializem, bo vedno užival podporo vseh demokratičnih sil v svetu, bo imel široko fronto zaveznikov, ki ga tudi v nesreči ne bodo zapustili ali prepustili računicam tujih in močnejših. Ker svobode nihče nikomur ne poklanja, je tudi nihče zunaj lastnega ljudstva ni pripravljen varovati za nas, še manj pa razvijati dalje. **Vse to so razlogi, da moramo biti izredno občutljivi, kadarkoli bi kdo hotel razvrednotiti ali pa celo blatiti naš boj za svobodo in svobodni socializem!**

Ne smemo dovoliti, da bi nam nasprotniki revolucije in svobode vsilili strahopetno taktiko, po kateri bi morali danes braniti in zagovarjati nekaj, kar je v resnici pomenilo največjo zmago in največjo pridobitev v zgodovini slovenskega naroda in ljudstva. O teh stvareh ne bomo pustili dvomov in dialoga.

V življenju naroda je kakor v življenju človeka — obstajajo načela, o katerih ni mogoče razpravljati ali popustiti. To je, kot pravi ljudstvo, da si pokonci mož, da si zvest sebi in svojemu prepričanju in da lahko vedno in vsakomur pogledaš naravnost v oči. Taka je bila KPJ, taki so bili partizani in to njihovo svojstvo je treba utrjevati v mladem rodu, ki bo pod zastavo komunistov moral izpolniti nove velike zgodovinske naloge.

Tovarišice in tovariši!

Svet, v katerem živimo in delamo danes, je drugačen in tudi naša domovina je spremenila svojo podobo. Razvoj znanosti in tehnološka revolucija menja način proizvajanja, pa tudi način življenja in dela. Najbolj oddaljeni kontinenti so danes bližji drug drugemu, kot je bila včasih oddaljena Štajerska od Dolenjske. Vse dežele težijo k hitremu gospodarskemu napredku in samostojnemu političnemu razvoju. Jugoslavija je sedaj že dosegla poprečno raven razvitosti v svetu, Slovenija v njej pa že raven evropske srednje razvite države. Jugoslovanski rezultati dokazujejo, da samoupravljanje zagotavlja hiter, predvsem pa svobodnejši razvoj vseh sil dela in znanja in človekove osebnosti. Drugo temeljno geslo socializma pa je geslo solidarnosti, pomoč nerazvitim, skladnejši razvoj dežele in kontinentov. Socializem ni več utopična zamisel humanistov preteklosti ali vizija prerokov bodočnosti, on postaja vsebolj svetovna praksa, zahteva in prevladujoča zavest sodobnega človeštva. Zato je vsak naš korak v družbenem napredku Jugoslavije, k novim oblikam sožitja med ljudmi in narodi, k širjenju demokratičnih pravic in odgovornosti samoupravljalcev, obenem korak k socializmu in prispevek našega ljudstva k napredku človeštva. Slovenski doprinos k napredku drugih narodov pa je obenem merilo lastne progresivnosti in sposobnosti.

V teh dneh smo izvolili svoje predstavnike v občinske in republiške skupščine in zvezno skupščino. Volitve pomenijo prvi, a pomemben korak k uresničevanju sklepov in smernic devetega kongresa. Na podlagi volilne politične akcije Socialistične zveze, ki je zbirala pobude, predloge in zahteve delovnih ljudi, bodo novoizvoljene skupščine določile svoje naloge in programirale delo za bodoče mandatno obdobje. Mnogo zavisi od živega stika skupščin in njihovih izvršnih političnih teles z gospodarskimi, družbenimi, kulturnimi tokovi in samoupravljalsko bazo.

Vendar nam je danes lažje kot kdajkoli prej v preteklosti, postali smo močnejši, bolj izkušeni, pridobili smo zaupanje ljudi v naš gospodarski in družbeni sistem in ni nam treba v temeljih menjati naše dosedanje politike, niti gospodarske, niti zunanje ali notranje. Smer naše poti je jasna.

V gospodarski politiki bomo nadaljevali z gospodarsko reformo, krepili bomo vlogo neposrednih proizvajalcev in težili za tem, da bo naše samoupravno gospodarstvo, temelječe na socialističnih proizvodnih odnosih ter na osvobojenem ljudskem ustvarjanju, doseglo večjo učinkovitost in sposobnost za vključitev v svetovna ekonomska gibanja. Pri tem bodo gospodarski politiki potrebni napori za stabilizacijo tržišča in cen.

V zunanji politiki bomo nadaljevali Titovo politiko neuvrščenosti, aktivne koeksistence in boja za mir. Biti moramo v sedanji situaciji izredno mobilni, povezani in povsod prisotni. Mir predstavlja tako veliko vrednost za človeštvo, da mora vsak narod in dežela izkoristiti tudi najmanjšo pobudo, najbolj rahlo željo po sodelovanju in sporazumevanju.

V notranji politiki moramo težiti k nadaljnjemu razvijanju demokracije, osebnih svoboščin, odprtosti družbe in za tem, da prihajajo znotraj političnega prostora do izraza vse pozitivne, socialistične, kritične pripombe in pobude delovnih ljudi. Obenem pa moramo povedati, da predstavlja samoupravljanje tako veliko revolucionarno pridobitev, da ne bomo dovolili nobenega rovarjenja proti njemu v interesu zunanjih sil, da bomo s sredstvi revolucionarnega pritiska preprečevali vse, kar bo za hrbtom samoupravne demokracije izzivalo incidente in nerede, nacionalistično ali versko nestrpnost, šovinistično sovraštvo, samovoljo, zlorabe ali nezakonitosti.

Zavedamo se mnogih, odprtih, še nerazčlščenih vprašanj in nalog, vendar smo že ustvarili pogoje, da jih lahko demokratično določamo in rešujemo. Samoupravljanje ni več otrok, ki naj bi ga vodili za roko v socializem. Samoupravljalci se ponašajo kot suvereni gospodarji in nosilci lastnega gospodarskega in kulturnega razvoja. Samoupravljanje tudi ni več značilno po svoji razdrobljenosti; samoupravljalci nočejo več delati in živeti v omejenem prostoru, v zapečkarski, zaprti ali vase zaverovani delovni organizaciji, komuni in nacionalni skupnosti, temveč težijo za samoupravnim povezovanjem, dogovarjanjem, medsebojno pomočjo in ustvarjalno prisotnostjo na vseh ravneh. Prišli smo v družbeno situacijo, ko vse manj uspevajo razne oblike nedemokratičnega pritiska izven samoupravnega sistema. Odločna beseda in ukrepi delavskega sveta jeseniških železarjev so pomembna afirmacija samoupravljalcev, ki nočejo živeti samo iz rok v usta, ki mislijo tudi na jutrišnji dan in razvoj svoje gospodarske organizacije povezujejo z interesi ožje ali širše družbene skupnosti.

Dovolite, da na koncu omenim še eno nalogo novo konstituirane skupščine. Nahajamo se v fazi nadaljnje izgradnje političnega sistema, ko bo potrebna celovitejša prilagoditev zvezne zakonodaje samoupravnemu sistemu, novim odnosom med narodi in polni suvereni funkciji republik, ki prevzemajo nove odgovornosti za sebe, pa tudi za jugoslovansko socialistično skupnost.

Če se je doslej samoupravljanje v svojem razvoju moralo boriti za to, da bi državni politični sistem razširil okvire za samoupravno pobudo, prehajamo sedaj v stanje, ko so dozoreli materialni in družbeno-ekonomski pogoji za nov odnos samoupravljanja do državnih, upravnih, administrativnih funkcij in služb. Samoupravljanje na vseh ravneh jih potrebuje kot svoje orožje, da se lahko dalje uspešneje, stabilno in nemoteno razvija. Tudi samoupravna demokracija ne more biti brez svoje organizirane oblasti, brez svojih modernih upravnih, informativnih, komunikacijskih, propagandnih, statističnih in drugih pripomočkov — da ne govorim o tem, kako je naši samoupravni socialistični jugoslovanski skupnosti potreben tudi nadaljnji razvoj sodnega sistema, javne in državne varnosti, ljudske armade in zunanjepolitičnih predstavništev. Učinkovito delo vseh teh organizmov, dvig njihove strokovne sposobnosti, uveljavitev znanstvenih metod, potrebna avtoriteta, ugled in samostojnost v okviru ustavnih pooblastil, predvsem pa njihova direktna odgovornost in povezanost s samoupravljanjem, ne samo v centru, ampak na vseh ravneh, vse to je tudi eden od pogojev za hitrejši gospodarski in kulturni napredek. Vse te naloge bomo lahko izpolnili samo, če se bomo enotno zavzemali za uresničevanje resolucije IX. kongresa in če bomo krepili lastno revolucionarno demokratično tradicijo vzniklo iz osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Naj živi osvobodilna fronta in svobodna Socialistična republika Slovenija!

Naj živi socialistična skupnost bratskih jugoslovanskih narodov!

Naj živi predsednik republike, Zveze komunistov Jugoslavije in legendarni partizanski komandant tovariš Tito!

Prejšnji ponedeljek, 28. aprila, je obiskal Velenje član izvršnega biroja predsedstva Centralnega komiteja ZK Jugoslavije in član sveta federacije, Edvard Kardelj, v spremstvu žene Pepce in sekretarja medobčinskega sveta ZK Celje, Janeza Zahrastnika.

EDVARD KARDELJ OBISKAL VELENJE

V Velenju ga je najprej sprejel in pozdravil predsednik občinske skupščine, Nestl Žgank, zatem pa je v spremstvu predstavnikov občinske skupščine, občinske konference ZK in občinske konference SZDL obiskal tovarno gospodinjske opreme Gorenje.

V Gorenju je goste pozdravil glavni direktor Ivan Atelšek ter jim predstavil sodelavce in predstavnike samoupravnih organov ter družbeno-političnih organizacij, zraven njih pa tudi goste iz termoelektrarne Šoštanj, lesnoindustrijskega kombinata Šoštanj in Chrommetala iz Velenja.

Edvard Kardelj je najprej obšel proizvodne prostore v Gorenju, kjer so ga sproti seznanjali z razvojem tega kolektiva in z načrti za vnaprej. Razkazali so mu tudi novo tovarno hladilnikov, ki so jo zgradili v rekordnem času, in pa gradbišče za novo tovarno televizijskih sprejemnikov. *Visokemu gostu so pokazali tudi že prvi črno-beli televizijski sprejemnik Gorenja.*

Član izvršnega biroja predsedstva CK ZK Jugoslavije, Edvard Kardelj si je ogledal še Chrommetal, pozneje pa se je v sejni sobi Gorenja sešel s predstavniki tega kolektiva in z gosti iz nekaterih drugih velenjskih delovnih organizacij. Glavni direktor Gorenja, Ivan Atelšek je tovariša Kardelja seznanil podrobneje z načrti za nadaljnji razvoj »Gorenja« in s prizadevanji, da bi Gorenje pomagalo zagotoviti hitrejši razvoj nekaterih drugih delovnih organizacij oz. panog. Gre za nekatere že podrobneje izoblikovane predloge za vlaganje kapitala, predvsem za nove oblike tega vlaganja.

Edvard Kardelj je izrazil zadovoljstvo spričo takih pobud Gorenja in ob tem poudaril, da je zdaj še vedno premalo kapitala v proizvodnih koncentracijah, to je pri združenih proizvajalcih, preveč pa v bankah. Prizadevanja Gorenja, ki želi krepiti kapital v proizvodnih koncentracijah, bi bilo treba zato samo podpreti.

(ma)

»Zadosti je, glejte, danes pogledati, kakšno je videti Velenje. Tu, kjer so nekdaj stale barake in podrtije, kjer je delavec ži pod najslabšimi pogoji, je zraslo čudovito mesto, da ne govorim o tem, kako se je spremenila zavest ljudi in kako so le glede vsega videti drugačni,« je med drugim dejal predsednik republike Josip Broz Tito na proslavi slovenskega narodne praznika v Velenju.

Se še spominjaš, tovariš...

Pričakovanje in napovedi prirediteljev so se uresničile. Osrednje slovenske proslave Štajerska in Koroška v revoluciji se je udeležilo nad sto tisoč borcev, aktivistov, mladine, delovnih ljudi in drugih gostov. Tako smo na množični politični prireditvi ponovno dokazali enotnost naših hotenj in pripravljenost, da v bratski skupnosti jugoslovanskih narodov krepimo pridobitve narodnoosvobodilne vojne in še naprej gradimo samoupravljalni socializem.

Predsednik Tito je v spremstvu generalpolkovnika FRANCA POGLAJENA pregledal zvrščene nekdanje borce in aktiviste, ki so se bojevali na Štajerskem in Koroškem.

Mlado, novo rudarsko mesto, ki je bilo zgrajeno z žulji delovnih ljudi se je za slovenski praznik dostojno pripravilo. Velenje je bilo res čudovito okrašeno. Povsod razobešene zastave in spomladansko cvetje, kot da se je mesto spet na novo prerodilo.

Metropola Šaleške doline je dobila prazničen videz že na predvečer pred velikim slavjem. Po okoliških hribih in na vsej poti, ki jo je pred 25 leti prehodila slavna štirinajsta, so goreli kresovi. V Velenju so se začeli zbirati že prvi gostje. Najprej so v rudarskem šolskem centru odprli prepričljivo in bogato dokumentirano razstavo »Štajerska in Koroška v revoluciji«, zatem pa je v domu kulture koncertiral partizanski invalidski pevski zbor. Ljudje se še pozno v noč niso razšli, saj so vsi vskupaj pričakovali slavje naslednjega dne.

V nedeljo, navsezgodaj zjutraj, so se začeli zgrinjati v praznično pripravljeno mesto prvi udeleženci osrednje slovenske proslave. Pripeljali so se z vlaki, od vsepovsod pa so prihajali tudi avtobusi in osebni avtomobili, ki so se nekaj ur pred prireditvijo že s težavo prerivali po velenjskih ulicah. Toda prireditelji so pomislili pravočasno tudi nanje in so uredili dovolj parkirnih prostorov, prometniki pa so skrbeli za varni promet.

Partizanske in borbene pesmi so že od ranega jutra odmevale po zvočnikih in ustvarjale posebno razpoloženje. Čeprav je sonce močno pripekalo, so se na Titovem trgu zbrali ljudje že nekaj ur pred pričetkom proslave. Vsi so hoteli biti čim bliže pred tribuno, da bi boljše videli tovariša Tita, najbolj pričakovanega in najdražjega gosta.

Čez Dravograd in Slovenj Gradec se je natanko ob določeni uri pripeljal v Velenje predsednik republike Josip Broz Tito z ženo Jovanko in s članom sveta federacije Edvardom Kardeljem, mandatarjem za sestavo ZIS Mitjem Ribičičem, predsednikom ZKS Francom Popitom, predsednikom skupščine SRS Sergejem Kraigherjem, predsednikom IS skupščine SRS Stanetom Kavčičem, predsednikom republiške konference SZDL Janezom Vipotnikom ter še z mnogimi drugimi uglednimi gosti. Predsednika Tita so pred zgradbo občinske skupščine Velenje pozdravili in mu zaželeli dobrodošlico predsednik republiškega odbora za proslavo dr. Jože Brilej, predsednik velenjskega pripravljalnega odbora inž. Peter Krapež in predsednik skupščine občine Velenje Nestl Zgank. Goste so popeljali skozi špalir velenjskih rudarjev v zgradbo občinske skupščine, kjer se je predsednik Tito krajši čas pogovarjal z Edvardom Kardeljem, njegovo ženo Pepco, Nestlom Zgankom in Petrom Krapežom.

Ko je tovariš Tito, viharno pozdravljen od stotisoč glave množice, stopil na slavnostni prostor, so v pozdrav zadonele fanfare, zatem pa so zadoneli zvoki državne himne. V imenu zbranih borcev mu je raportiral nekdanji komandant četrte operativne cone generalni polkovnik **Franc Poglajen — Kranjc** in prosil tovariša Tita naj pregleda zbrane štajerske in koroške partizanske enote ter borce 14. divizije. Po obhodu je predsednik Tito partizane pozdravil z zdravo, ti pa so mu viharno odzdravili.

Pred tribuno je predsednika Tita pričakala skupina tabornikov in njemu ter ženi Jovanki izročila šopke cvetja. Na tribuni je predsednika Tita najprej pozdravil v imenu delovnih ljudi Slovenije rudar **Jože Kandolf**, zatem pa je iz sosednje tribune zadonela iz stoterih mladih grl pesem Lepo je biti v naši domovini mlad. K predsedniku Titu so pristopili pionirji **Marjan Domanko iz Velenja, Marija Kraševec iz Bele Krajine** in **Mihael Brajković iz Vivodine na Hrvaškem** ter ga pozdravili v imenu pionirjev udeležencev pohoda po poti slavne štirinajste divizije in izročili tovarišu Titu in njegovi ženi Jovanki šopke cvetja. Predsednik Tito se je podpisal v dnevnik pohoda.

Na prireditvenem prostoru je med tem nastala impozantna podoba. Izza pevskih zborov so prihajali na tribuno za nastopajoče zastavonoše z belimi, modrimi in rdečimi zastavami, mladinke pa so borcem pripele na prsa rdeče nageljčke.

Peter Krapež, predsednik prireditvenega odbora, je pozdravil predsednika Tita in ostale goste ter vsem udeležencem proslave v Velenju zaželel dobrodošlico. **Nato je zbrani množici spregovoril mandator za sestavo ZIS in nekdanji komisar četrte operativne cone Mitja Ribičič.** (Njegov govor objavljamo na 2. in 3. strani).

Želja stotisoč glave množice se je uresničila. Viharno pozdravljen je stopil pred mikrofon predsednik republke Josip Broz Tito in spregovoril. (Tudi njegov govor objavljamo na 1. strani).

Zatem so gostje na tribuni, s predsednikom Titom na čelu, in zbrana množica pozorno sledili kulturno-umetniškemu programu. V njem so sodelovali združeni mladinski in moški zbori iz Šaleške doline, partizanski invalidski pevski zbor, godbe na pihala, dramski umetniki z Ljubljane in pevec Rafko Irgolič. Scenarij za spored je pripravil Velenjčan Jože Klančnik, režiser pa je bil Hinko Dermol. Spored je bil res dobro pripravljen, saj so ga pozorno sledili vsi udeleženci proslave, ki so se li na Titovem trgu v Velenju. V slavje v Velenju je po zaslugi devnih prirediteljev lepo uspel lahko rečemo, da v Sloveniji že ni bilo tako kakovostno pripr nega množičnega shoda.

Predsednik republike Tito se končanem sporedu skupaj z dr gosti odpeljal do rudarskega šol centra in si ogledal razstavo »Š ska in Koroška v revoluciji«, k jo pripravila celjski in mariborski muzej. Vse razstavljeno gradiv je tovariš Tito z zanimanjem og po konačnem ogledu pa je za svoje vtise v spominsko knjigo

V rudarskem šolskem centr predsednik velenjske občine Žgank izročil tovarišu Titu spo ško plaketo, ki so mu jo pok štajerske in koroške občine. Z pa se je kolona avtomobilov, v rih so bili predsednik Tito in visoki gostje, odpeljala v gostem lirju zbrane množice proti Celj

Posebno živahno je bilo v part skem taboru, ki so ga uredili na škem igrišču. Tu so se zbrali in sodelavci iz vseh nekdanjih š skih in koroških partizanskih in štirinajste divizije. Enote so i svoje določene prostore.

Mnogi borci so se ponovno s po večih letih in obujali spomine likokrat je bilo slišati vprašanje: še spominjaš, tovariš ...?« P pa je v skupini kramljajočih zav smeh. Zdaj že osiveli partizani z gimi odlikovanji na prsih, pa s spomnili tudi na soborce, ki partizanskem taboru ni bilo več njimi. In spet so ponovili že to krat izrečeno tisto znano in v vprašanje.

Velenjsko slavje je za n in mlado rudarsko mesto utripa v vsakdanjem delovn vzdušju. Vsi, ki smo bili na veliki proslavi slovenskega rodnega praznika, ne bo kmalu pozabili gostoljubn mesta, njenih prebivalcev res kakovostno pripravlj prireditve.

Predsednika Tita je po prihodu na slavnostno tribuno najprej pozdravil v imenu delovnih ljudi Slovenije rudar Jože Kandolf.

Nestl Zgank, predsednik velenjske skupščine, je po ogledu razstave izročil predsedniku republike plaketo, ki so mu jo podarile vse Štajerske in Koroške občine.

Pozdravni govor predsednika prireditvenega odbora Velenje inž. Petra Krapeža

Radostna in ponosna je Šaleška dolina, mlado mesto Velenje in ponosni so naši delovni ljudje, da nam je bila zaupana zahtevna in odgovorna naloga gostitelja te veličastne manifestacije slovenskega ljudstva.

Veseli nas prisotnost in iz vsega srca pozdravljamo naše drage goste: tovariša predsednika republike Josipa Broza Tita s soprogo, tovariša Edvarda Kardelja, delegacijo SFRJ, delegacijo SR Srbije, Hrvatske, Bosne in Hercegovine, Črne gore in Makedonije, predstavnike javnega in političnega življenja SR Slovenije na čelu s tovarišem Francem Popitom.

Zadovoljni smo, da z našim veličastnim zborom dokazujemo tudi našo željo po sodelovanju in dobrih odnosih s sosednimi deželami ter da lahko med nami pozdravimo predstavnike Zveze slovenskih organizacij iz Koroške, predstavnike Slovenske kulturno gospodarske zveze iz Italije, predstavnike Zveze koroških partizanov, predstavnike Zveze partizanov iz Italije, predstavnike borčevskih organizacij Avstrije, predstavnike antifašistične organizacije ANPI iz Italije, predstavnike obmejnih občin Avstrijske Koroške in Stajerske, predstavnike javnega življenja sosednje Avstrije.

Proslava ima dvojni namen. Z njo želi počastiti spomin na tiste čase, ko so naši nar za ceno krvi in življenj začeli graditi svobo in nove družbene odnose. Pokazati pa želi tudi našo moč in trdno odločnost, da do kon zgradimo tisto, za kar smo se odločili — bolj bolj človeško in bogatejšo družbo.

Zato posebej pozdravljamo vas, tovar borci. Vaša zasluga je, da lahko v miru zl rujemo, svobodni, v svojem jeziku. Vaša sluga je, da lahko razvijamo svojo druž tako, kakor sami mislimo, da je prav.

V imenu prireditvenega odbora Velen pozdravljam vse vas, tovarišice in tovariši, ste prišli k nam, da skupaj proslavimo ta v liki dan, da skupaj počastimo vsa herojs dejanja iz naše zgodovine in dokažemo en nost naših misli in želja za bodočnost. Zasta in cvetje, nasmejani ljudje, godba in petje vse to govori o velikem prazniku, ki ga dan slavimo Slovenci. Praznik in veselje pa bo tudi v naših srcih.

Naj živi delovno ljudstvo Slovenije zdr ženo z bratskimi jugoslovanskimi narodi!

RAZSTAVA REVOLUCIJE V RUDARSKEM ŠOLSKEM CENTRU

NI JE SMRTI BREZ ŽIVLJENJA- NI SVOBODE BREZ TRPLJENJA

Podpredsednik skupščine SRS in predsednik republiškega prireditvenega odbora za proslavo 27. aprila, dr. Jože Brilej, je na predvečer velikega slavja v Velenju odprl v rudarskem šolskem centru razstavo »Koroška in Štajerska v revoluciji«, ki sta jo pripravila celjski in mariborski muzej revolucije. V svojem govoru je takole opisal zgodovinski pomen slovenskega praznika:

Dr. JOŽE BRILEJ, podpredsednik skupščine SRS, je govoril na otvoritvi razstave »Štajerska in Koroška v revoluciji«

»27. aprila slavi slovenski narod svoj veliki praznik — obletnico ustanovitve Osvobodilne fronte, pod katere zastavo je slovensko ljudstvo vodilo enega najbolj krvavih, najbolj herojskih in najbolj zmagovitih bojev v svoji tisočletni zgodovini. Skupščina Socialistične republike Slovenije je izvršila svojo obvezo napram temu zgodovinskemu dogodku, ko je na predlog Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije sprejela, dne 26. septembra 1968 zakon o razglasitvi 27. aprila za državni praznik Socialistične republike Slovenije.

Odpiranje razstave zgodovinskih dokumentov Štajerska in Koroška v revoluciji na predvečer velike slovenske proslave tega praznika v lepem, modernem Velenju, ki je samo po sebi živ dokument te iste zmagovite revolucije, prav gotovo ni najbolj prikladna prilika za obširnejši ocis nastanka in neizbrisnega pomena Osvobodilne fronte za bodočo zgodovino slovenskega naroda.

Glede na to, da je bila ustanovitev Osvobodilne fronte ena najvažnejših pogojev za oboroženo vstajo in da je zato dan ustanovitve Osvobodilne fronte, 27. april 1941 eden od najvažnejših datumov v razvoju naše ljudske revolucije, mi dovolite, da spregovorim nekaj besed o zgodovinskem pomenu.

Ko so pred 28. leti fašistični osvajalci hkrati z vso Jugoslavijo podjarmili in razkosali tudi slovensko zemljo, so stoletja nesvoboden slovenski narod zapisali smrti, razdelili so si našo zemljo, gnali nas z rodne grude ter brez odlašanja začeli sistematično izvajati politiko kulturnega in fizičnega uničevanja slovenskega naroda.

Takratni slovenski veljaki — powetni in cerkveni — so se ne samo pokazali nesposobne, da zavarujejo nam obstanek slovenskega naroda, temveč so se, zvesti svojim izdajalskim in hlapčevskim tradicijam najprej poklonili okupatorju, pozneje pa — ko je usodo domovine vzelo v svoje roke samo slovensko ljudstvo, se mu niso pridružili v njegovi borbi za obstanek, temveč so naperili puške proti svojemu lastnemu ljudstvu.

Na nižost in nemilost svojega smrtnega sovražnika prepuščeno slovensko ljudstvo pa je v najhujšem trenutku svoje zgodovine s silo giganta prevrnilo tradicionalni tok svoje zgodovine in se odločilo za boj na življenje in smrt.

Proti tisočkrat in milijonkrat močnejšemu sovražniku z odločnostjo, močnejšo od nasilja in smrti je slovensko ljudstvo skupaj z ljudskimi množicami vseh jugoslovanskih narodov sledilo pozivu Komunistične partije, ki je pozvala komuniste: »zavedajte se velike odgovornosti in stojte v prvih vrstah borbe slovenskih delavcev, kmetov in vsega naroda, kujte močno Osvobodilno fronto vsega slovenskega naorda ter vodite slovensko ljudstvo ter ves slovenski narod v odločilne borbe do zmage«.

Slovenske množice so se zbirale in združevale pod zastavo Osvobodilne fronte, po tisoč letih — kot pravi pesnik — je v žilah slovenskega naroda zaplala kri in dvignil glavo je upor. Čeprav je fašistični okupator brez milosti streljal, pobijal in obešal vsakogar za katerega je samo sumil, da podpira osvobodilno gibanje, je vse kar je bilo v slovenskem narodu poštenega in naprednega sledilo pozivu na vstajo, na boj za skupen cilj, za narodno osvoboditev in združitev vseh Slovencev v svobodni in demokratični Jugoslaviji.

Z ustanovitvijo Osvobodilne fronte in njeno krepitvijo je rastel in se vse bolj širil tudi upor, ki se je na Štajerskem in Koroškem razvijal pod izjemno težkimi pogoji. Ko je bila vihra druge svetovne vojne še daleč od meja Jugoslavije so nacisti že začeli načrtno in sistematsko pripravljati okupacijo Štajerske in Koroške ter njuno priključitev k tretjemu rajhu. Po vnaprej izdelanih načrtih naj bi že v prvih mesecih okupacije izgnali okoli 250.000 Slovencev in na njihove domove naselili Nemce ter na ta *način izpolnili* Hitlerjev ukaz: »Napravite mi to deželo zopet nemško«. Sama priključitev rajhu pa je bila načrtovana za 1. oktober 1941. Vzporedno s tem je nacistični okupator začel izvajati nad slovenskim narodom najbolj brutalno, uničevalno nasilje. Prvo skupino talcev so streljali že 30. julija 1941 in njej je do leta 1945 sledilo še 66 skupin talcev. Da bi preplašili slovensko ljudstvo so skupinske usmrtitve javno razglašali. Toda vsi ti načrti in nezaslišana nasilja niso mogla ugasiti plamena ljudskega odpora.

Prvi sabotažni akciji — dva dni po ustanovitvi Osvobodilne fronte — 29. aprila, v kateri so v središču Maribora zažgali komunisti in skojevci nemške avtomobile, je sledila velika napisna akcija v noči med 6. in 7. julijem 1941. Že meseca julija je bila ustanovljena Celjska partizanska četa. Vse partizanske enote in druge odporniške skupine, med njimi Saleška skupina, so izvajale sabotažne akcije in vse bolj prihajale v napade na sovražnikovo oboroženo silo.

Avgusta 1941 leta je Revirska četa napadla orožniško postajo in postojanko obratne straže v Zagorju. Sredi avgusta je Pohorska četa napadla orožniško postajo v Ribnici na Pohorju. Savinjska četa je skupaj z revirskimi partizani konec avgusta napadla premogovnik v Zabukovici. V začetku oktobra 1941 je prišlo do koncentracije štajerskih partizanskih enot; Pohorska, Savinjska in Revirska četa so se združile v Štajerski bataljon, ki je v noči od 7. na 8. oktober napadel Šoštanj. To je bil prvi partizanski napad na mesto v Sloveniji.

Spomladi 1942 je kljub velikim žrtvam in še večjemu nasilju okupatorja prišlo do novega poleta osvobodilnega gibanja na Štajerskem in Koroškem. V aprilu je bil izvršen napad na Trbovlje, v maju na nemško postojanko v Ljubnem, julija 1942 napad na rudnik in obratno stražo v Hudi jami pri Laškem. Na Kozjanskem je operirala Kozjanska četa.

Saleška četa pa je vse do vključitve v Pohorski bataljon delovala na Šaleško-mislinjskem območju. Po prihodu II. grupe odredov so bili ustanovljeni Savinjski, Moravški, Pohorski in Kozjanski bataljon.

Ob koncu leta 1942 je bila ustanovljena IV. Štajerska operativna cona. Posebno hude udarce je zadajal okupatorju legendarni Pohorski bataljon, ki je v 4 mesecih svojega *obstoja* po nemških poročilih izvedel 105 napadov in uničil 9 objektov, vse do 8. januarja 1943, ko je bojeval poslednjo bitko z nadmočnimi nemškimi silami in do zadnjega borca padel. Poleti 1943 je bila formirana Šlandrova brigada na obletnico padca Pohorskega bataljona pa Zidanškova, oziroma Pohorska brigada, v katero je bil vključen tudi bataljon Koroških borcev. Na vzhodnem Koroškem je operiral Vzhodnokoroški odred iz katerega se je spomladi 1944 skupaj z Zapadno-koroškim odredom formirala Koroška grupa odredov.

Čimbolj je plamtel upor, tembolj je besnel okupator. Masovnim aretacijam v Spodnji in Zgornji Savinjski dolini ter v Saleški in Mislinjski dolini, neštevilnim aretacijam v Slovenjskih goricah, območju Rogaške Slatine in na Kozjanskem, Mariboru in Celju, so sledila vse pogostejša in masovnejša streljanja talcev in odgoni prebivalstva v koncentracijska taborišča itd.

Težišče pomembnosti narodno-osvobodilnega boja na Slovenskem pa se je vse bolj prenašalo na Primorsko ter Štajersko in Koroško. V zvezi s takim razvojem je na povelje Glavnega štaba NOV Slovenije januarja 1944 krenila na svoj leoendarni pohod XIV. udarna divizija, ki je preko Hrvaškega prodrla pod neprestanimi srditimi boji od Sotle globoko na Štajersko in Koroško. V zgodovini osvobodilne vojne Jugoslavije je malo primerov tako drznega in pomembnega bojnega pohoda kot ga je napravila XIV. divizija, brez dvoma pa prodor te divizije na Štajersko predstavlja eno najslavnejših strani narodnoosvobodilne vojne v Sloveniji. V neprestanih bojih in z nadčloveškimi napori je divizija v globokem snegu prebijala nemške zasede in obroče ter nadaljevala svoj pohod. Po skoraj dvomesečnih nepretrganih bojih je okupator končal ofenzivo proti XIV. diviziji in objavil njeno uničenje. XIV. divizija pa je, četudi zdesetkana, ostala na Štajerskem in že po nekaj tednih prešla v ofenzivo. Obenem z zmagovitimi boji partizanskih enot se je še bolj politično krepilo osvobodilno gibanje in preraščalo v vse veličastnejši množični upor proti nacističnemu okupatorju. Nastajala so osvobojena ozemlja: gornje-savinjsko, kozjansko, pohorsko. Čeprav se je bližal zlom nacistične Nemčije, je okupator, da bi zavaroval umik svojih enot iz južnih bojišč, vse do konca vojne s koncentriranimi vojaškimi silami podvzemal nove ofenzive proti NOV, stopnjeval svoje nasilje, ropal ubijal in še masovneje streljal talce. *Nič ne ilustrira* zaključnih bojev na Štajerskem in Koroškem bolje kot zgodovinsko dejstvo, da so se na področju IV. operativne cone bile borbe še potem, ko je nacistična armada na vseh drugih frontah že položila orožje in da se je prav na Štajerskem in Koroškem končala druga svetovna vojna.

Delno sliko o Štajerski in Koroški v revoluciji daje razstava, ki je odprta v rudarskem šolskem centru v Velenju. Del te razstave je tudi edinstvena in pretresljiva zbirka pisem na smrt obsojenih talcev, slnov in hčera slovenskega naroda, ki niso klonili pred veliko nacistično silo temveč se z vsem srcem predali osvobodilnemu boju. Ta pisma niso samo pretresljiv dokument hude zgodovinske preizkušnje, skozi katero je šel slovenski narod, niso le spomin na hude žrtve, s katerimi si je priboril svoje življenje in svobodo ta pisma so obenem testalent sedanjim in bodočim rodovom, da za ohranitev svobode in nezavisnosti nobena žrtev ne sme biti pretežka.

Ponosna mora biti generacija, ki je uspela uresničiti težnje svojega naroda. Po čemer so nekoč v naši zgodovini hrepeneli najboljši, najpogumnejši Slovenci, je v narodnoosvobodilni vojni postalo zmagovito dejanje. Mladim rodovom pa naj bo ta razstava bogat izvir navdihov za nadaljnjo graditev napredka in svobodnega življenja.«

Pevci moškega zbora Kajuh iz Velenja in recitatorka Mira Klančnikova

Na otvoritvi razstave, ki v sliki in besedi zgovorno in prepričevalno prikazuje najhujše dneve in boje slovenskega naroda, so sodelovali pevci velenjskega zbora Kajuh in recitatorka Mira Klančnikova.

V nedeljo, takoj po končanem sporedu na osrednji slovenski proslavi, si je razstavo v rudarskem šolskem centru z velikim zanimanjem ogledal predsednik republike Tito, z njim pa tudi drugi ugledni gostje. Pozorno je poslušal razlaganje ravnatelja celjskega muzeja revolucije Staneta Terčaka, očitno pretresen pa je bil pri pregledovanju slik ustreljenih in pobitih talcev, zlasti pa takrat ko je prebiral besedila poslovilnih pisem, ki so jih pisali svojim domačim na smrt *obsojeni talci*. Predsednik Tito je v spominsko knjigo napisal: »To pretresljivo razstavo žrtev osvobodilnega boja bi morali videti vsi, ki nam danes oporekajo in celo klevetajo naše ogromne žrtve. Človek mora biti resnično ogorčen, ko se moramo še sedaj boriti in dokazovati naš delež v *boju proti fašističnim* osvajalcem.«

Razstavljeno gradivo je res skrbno zbrano in vodi obiskovalca od prvih dni razkosanja naše zemlje, ko so nemški okupatorji začeli izpolnjevati ukaz svojega »fuhrerja«, ki ga je povedal v Mariboru 26. 4. 1941: »napravite mi to deželo zopet nemško«, pa skozi akcije puntarskega naroda, ki se za nobeno ceno ni uklonil, vse do tistega dne ko je na Štajerskem in Koroškem »zaorila pesem o svobodi«.

Z velikim zanimanjem si je predsednik Tito ogledal razstavo »Štajerska in Koroška v revoluciji«, ki sta jo v rudarskem šolskem centru pripravila celjski in mariborski muzej revolucije.

NAŠ POZDRAV PIONIRJEM IN PIONIRKAM

JUTRI BO V VELENJU ZBOR SLOVENSKIH IN HRVAŠKIH PIONIRJEV

V Suhorju v Beli Krajini se je začel 22. marca pohod pionirjev po poteh XIV. divizije, pohod »Bratstva in enotnosti«. Pobudo zanj so dali mladi Velenjčani, in sicer z namenom, da bi letos, ko poteka 25 let od zgodovinskega pohoda XIV. divizije na Štajersko, mladi pobliže spoznali kraje, skozi katere je vodila to partizansko enoto pot pred četrt stoletja, preživele borce te slavne partizanske enote in tudi vse tiste, ki so pomagali nesebično borcem NOV.

Pionirska XIV. divizija je končala pohod »Bratstva in enotnosti« včeraj na Smrekovcu, jutri, v soboto, 10. maja, pa bo v Velenju srečanje slovenskih in hrvaških pionirjev. Hrvatski pionirji in pionirji iz oddaljenejših slovenskih občin bodo prišli v Velenje že danes popoldan. Zato je občinska zveza Društev prijateljev mladine Velenje prosila vse velenjske družine, da gostoljubno sprejmejo več sto pionirjev in pionirk iz Slovenije in Hrvatske, ki bodo prišli v Velenje na večer pred zborom. Med bivanjem v Velenju si bodo naši najmlajši ogledali lahko več razstav, med njimi razstavi »Štajerska in Koroška v revoluciji« ter »Talci na Štajerskem«, ki sta odprti v Rudarskem šolskem centru, obiskali bodo grob partizanskega pesnika in narodnega heroja Karla Destovnika-Kajuha in Kajuhovo spominsko sobo v Šoštanju, na velenjskem gradu ogledali Muzej NOB, obiskali pa bodo tudi kraj, kjer se je pred 25. leti prebila XIV. divizija s Paškega Kozjaka na Plešivec.

Zbora slovenskih in hrvaških pionirjev, ki bo na Titovem trgu v Velenju, se bo udeležilo okrog 6.000 pionirjev iz skoraj vseh slovenskih občin in iz 12 hrvaških občin, kjer je pred 25. leti vodila pot XIV. divizijo.

Nekaj čez enajsto uro bo priletelo nad Titov trg letalo, ki bo vleklo napis »LJUBIMO DOMOVINO«. Ko bo začelo letalo krožiti nad prireditvenim prostorom, bodo začetek slovesnosti oznanili streli z velenjskega gradu. Zatem bodo prikorakali na Titov trg pionirji, ki bodo sestavljali pionirsko XIV. divizijo. V njej bo iz vsake občine, skozi katero je šla pred 25. leti XIV. divizija, 30 pionirjev. Pred vsako skupino bo korakal pionir s transparentom, na katerem bo ime občine, v sprevodu pa bodo tudi prapori pionirskih odredov.

Goste in pionirje bo zatem pozdravila predsednica pripravljalnega odbora Elfrida Ambrožičeva. Sledil pa bo pozdrav velenjske pionirke, ki bo pozdravila vse udeležence zbora v imenu 4.000 velenjskih pionirjev, ki so si že dolgo želeli srečanja z vrstniki iz vse Slovenije in s pionirji iz bratske Hrvatske.

Komandant XIV. divizije in narodni heroj Tone Vidmar-Luka bo sprejel raport pionirske XIV. divizije. Raport bodo predali pionirji iz Bele Krajine, Hrvatske in Velenja. Tone Vidmar-Luka pa bo po sprejemu raporta izročil velenjskim pionirjem prapor, ki so ga nosili mladi po poteh XIV. divizije. V Velenju bodo prapor podelili vsako leto tistemu pionirskem odredu v občini, ki bo vse svetle tradicije borcev za svobodo najuspešneje prenašal na mlade ljudi. Za to čast pa se bodo potegovali prav vsi pionirski odredi v velenjski občini.

Tone Vidmar-Luka bo predstavnikom pionirskih odredov iz občin, koder je šla pionirska XIV. divizija, izročil spominske plakete. Potem pa bodo pozdravili nekdanjega komandanta XIV. divizije Toneta Vidmarja-Luko pionirji z Graške gore v imenu njihovih očetov in mater oziroma v imenu vseh prebivalcev Graške gore — Gore jurišev.

Pionirji in gostje bodo z enominutnim molkom počastili spomin vseh padlih borcev s pohoda XIV. divizije, zatem pa bo imel slavnostni govor narodni heroj in vodja XIV. divizije na Štajersko Viktor Avbelj-Rudi.

Sledil bo izredno zanimiv in bogat kulturni program, ki ga bodo izvedli mladi pevci, plesalci, recitatorji in drugi. Ob koncu zborovanja pa bodo prinesli štirje pionirji oziroma pionirke, oblečeni v slovenske in hrvatske narodne noše, na glavno ploščad balone z napisom »MIR OTROKOM SVETA«. S tribune pa bodo v trenutku, ko bodo spustili balone, poleteli pod nebo tudi golobi. Pohod »Bratstva in enotnosti« po poteh XIV. divizije naj bi izzvenel, kot poudarjajo njegovi pobudniki — mladi Velenjčani, kot poziv vseh naših pionirjev za mir v svetu ter za miroljubno sožitje vseh narodov.

RUDARSKI ŠOLSKI CENTER VELENJE

OBJAVLJA

VPIS

V PRVI LETNIK NASLEDNJIH ŠOL:

1. V poklicni šoli rudarske stroke je prostih — 150 učnih mest
2. V poklicni šoli kovinarske stroke je prostih — 50 učnih mest
3. V poklicni šoli elektro stroke je prostih — 50 učnih mest
4. V tehniški šoli rudarske stroke je prostih — 30 učnih mest

Učenci pod 1. imajo v internatu brezplačno oskrbo, pogoj za vpis je najmanj končani šesti razred osnovne šole.

Učenci pod 2. in 3. nimajo brezplačne oskrbe v internatu, pogoj za vpis je končani osmi razred osnovne šole in sprejemni izpit iz slovenščine in matematike.

Učenci pod 4. dobijo štipendijo, imajo brezplačno oskrbo v internatu, vendar brez kritja stroškov prehrane.

Kandidati naj pošljejo prošnjo za vpis, kolkovano s 0,50 din na naslov »Rudarski šolski center Velenje« — tajništvo.

Spričevala o učnem uspehu morajo predložiti do 25. 6. 1969.

O sprejemnih izpitih in zdravniških pregledih bodo kandidati posebej obveščeni.

POLYPEX S CHROMMETALOM

NOVE MOŽNOSTI ZA PROIZVODNJO IN RAZVOJ

V podjetjih »Chrommetal« Velenje in industriji plastike »Polypex« v Šoštanju so imenovali komisijo z nalogo, da pripravi potrebno gradivo o prednostih združitve obeh delovnih organizacij.

Poslovanje v prvih mesecih letošnjega leta je za šoštanjsko industrijo plastike »Polypex« mnogo bolj ugodno kot poslovanje v preteklem letu. Spričo konjunkture za konfekcijske izdelke so morali v šoštanjskem »Polypexu« v januarju in februarju delati vse sobote in nedelje, da so lahko zadovoljili željam kupcev. To se je, kar je povsem razumljivo, nadvse ugodno odrazilo tudi na poslovnih rezultatih. Osebni dohodki so se v poprečju povzpeli na okrog 900 din na mesec, podjetje pa je ustvarilo tudi dohodek za sklade.

V industriji plastike »Polypex« Šoštanj izdelujejo gumbe, pohištveno okovje iz plastike in poliestrske profile, zraven tega pa tudi opremo iz plastičnih mas za kuhinje, kopalnice in stranišča. Ker morajo v pretežni meri potrebno surovino za predelavo uvažati, so nemalokrat v velikih težavah.

Letos ima 200 članski delovni kolektiv »Polypexa« v načrtu, da bo dosegel proizvodnjo v vrednosti od 10 do 11 milijonov novih din. Vendar pa je v kolektivu prevladovalo prepričanje, da ob sedanjem proizvodnem programu in navezanosti na uvoz surovin hitrejšega razvoja ne bo. Zato so se odločili, da bodo proizvodnjo preusmerili za potrebe Tovarne gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje, s tem pa bodo prešli na predelavo domačih surovin. Ta preusmeritev proizvodnje jim bo omogočila dokajšnjo razširitev asortimana prizvodnje in tudi zaposlitev nove delovne sile.

Ko so preučevali možnosti za nadaljnji razvoj, pa so prišli do prepričanja, da bi dosegala industrija plastike »Polypex« še boljše poslovne rezultate, če bi bila združena z velenjskim »Chrommetalom.«

Zato tudi ni slučaj, da je že imenovana posebna komisija, ki ima nalogo pripraviti vse potrebno gradivo, ki naj z vseh strani prikaže prednosti predlagane združitve »Polypexa« s »Chrommetalom«. Gradivo bodo potem, ko bo pripravljeno, obravnavali samoupravni organi in ga predložili v obravnavo vsem zaposlenim.

(k)

SLOVENJEGRAŠKA KRONIKA

RETROSPEKTIVNA RAZSTAVA BOŽIDARJA JAKCA

V prostorih Umetnostne galerije v Slovenjem Gradcu so v soboto, 26. aprila, odprli retrospektivno razstavo del Božidarja Jakca ob umetnikovi 70-letnici. V prisotnosti številnih gostov je odprl razstavo dosedanji predsednik kulturno prosvetnega zbora skupščine Slovenije, Miloš Poljanšek.

Že dan po otvoritvi razstave se je ustavil v Slovenjem Gradcu, na poti v Velenje, tudi predsednik republike Tito. Predsednik Tito si je s spremstvom z izrednim zanimanjem ogledal 144 razstavljenih del, po razstavi pa ga je vodil sam Božidar Jakac.

STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Združenje rezervnih oficirjev in podoficirjev občine Slovenj Gradec bo tudi letos poskrbelo za strokovno izobraževanje članov, in to preko organizacij ZROP na terenu. Zraven tega bodo seznanili celotno članstvo z določili novega zakona o narodni obrambi in o vojaški obveznosti, v vseh krajevnih organizacijah ZROP pa bodo izvedli tudi taktično-orientacijske pohode ter strelske vaje z malokalibrsko in vojaško puško.

DELAVNI INVALIDI – ŠPORTNIKI

V okviru komisije za vojaške vojne invalide pri občinskem združenju ZB NOV Slovenj Gradec deluje več športnih sekcij, in sicer strelska, kegljaška, šahovska in namiznoteniška. Invalidi – športniki iz Slovenj Gradca se bodo letos udeležili četveroboja mest, na katerem bodo nastopili tekmovalci iz Ljubljane, Maribora, Celja in Slovenj Gradca. Tekmovanje bo v Celju, posvečeno pa bo 25-letnici legendarnega pohoda XIV. divizije na Štajersko.

Ob proslavi 25-letnice partizanske sanitete na Pohorju pa bo v Slovenjem Gradcu srečanje športnikov – invalidov iz Maribora, Celja, Ptuja, Ljubljane in Slovenj Gradca, pokrovitelj tega srečanja pa naj bi bila Splošna bolnica Slovenj Gradec.

Sicer pa se bodo invalidi – športniki iz Slovenj Gradca udeležili tudi vseh republiških tekmovanj, ki jih bo organizirala komisija za šport in rekreacijo invalidov Slovenije.

LESNA GALANTERIJA ZA GOSPODINJSTVA ZA IZVOZ

Tovarna meril iz Slovenj Gradca izvozi celotno proizvodnjo lesne galanterije za gospodinjstva, in sicer v Združene države Amerike, Belgijo, Nizozemsko, Italijo, Zvezno republiko Nemčijo in Avstrijo. Proizvodnja lesne galanterije predstavlja skoraj polovico celotne proizvodnje Tovarne meril Slovenj Gradec, zato je uveljavitev v izvozu še posebej pomembna.

SPREJET ODLOK O URBANISTIČNEM REDU

Občinska skupščina Slovenj Gradec je sprejela na zadnji seji odlok o urbanističnem redu, na podlagi katerega bodo v prihodnje urejali vsa naselja oziroma območja, in sicer z izjemo Slovenj Gradca, Mislinje, Podgorja, Šmartnega, Pameč in Trobelj. Sprejeti urbanistični red bo morala občinska skupščina po potrebi, najmanj pa na vsakih pet let enkrat pregledati ter ga v primeru potrebe uskladiti s spremenjenimi gospodarskimi razmerami oz. splošno družbenimi potrebami in koristmi.

KAKO PORABITI DENAR IZ SKLADA ZA GOSPODARSKE INVESTICIJE?

V skladu za gospodarske investicije bodo letos zbrali v Slovenjem Gradcu okrog 580.000 din, za dodelitev posojil pa bo na voljo blizu 450.000 din.

V Slovenjem Gradcu se zavzemajo, da bi v doglednem času izdelali predlog programa za angažiranje sredstev sklada za gospodarske investicije za daljše razdobje, seveda pa bodo morali pred izdelavo programa izvedeti, koliko denarja bo na voljo v prihodnjih letih.

KRAJEVNE SKUPNOSTI MORAJO DOBITI TUDI V STATUTU USTREZNO MESTO

V občini Slovenj Gradec deluje pet krajevnih skupnosti, in sicer v Šmartnem, Podgorju, Pamečah, Mislinji in v Slovenjem Gradcu. Predvsem skrbijo te krajevne skupnosti za komunalno in socialno dejavnost ter nudijo občanom preko poravnalnih svetov še pravno pomoč. V Podgorju pa se v okviru tamošnje krajevne skupnosti odvija tudi vsa kulturno-prosvetna dejavnost.

Navzlic razgibani dejavnosti pa v občini Slovenj Gradec krajevne skupnosti še nimajo pravega mesta. Krajevne skupnosti bi morale biti dejansko oblika združevanja ljudi in njihovih interesov, občani pa bi imeli tako možnost organizirano vplivati na vsa dogajanja oziroma na razreševanje problemov. Zato bo morala občinska organizacija SZDL skupaj s krajevnimi organizacijami SZDL skrbeti za krepitev nove vloge krajevnih skupnosti in usmerjati njihovo delo. Le tako bodo postale krajevne skupnosti dejansko samoupravne skupnosti in oblikovalci mnenj občanov, v večji meri pa bodo potem lahko skrbele tudi za nadaljnji razvoj posameznega kraja, za razmah turistične dejavnosti in ne nazadnje tudi za krepitev obrambne sposobnosti občanov.

V Slovenjem Gradcu bodo zdaj ponovno pregledali določila, ki so v občinskem statutu o krajevnih skupnostih. Gre za to, da se tudi v občinskem statutu določi krajevnim skupnostim ustrezno mesto, razširili bodo pristojnosti teh samoupravnih institucij občanov in določili tudi nove vire financiranja. Ob tem pa bodo spodbujali zlasti še dolgoročnejše načrtovanje dejavnosti.

V ODSTAVKU

Komite občinske konference ZKS Velenje je na zadnji seji sklenil, da bo v drugi polovici maja seja občinske konference ZKS, za katero bo pripravila komisija za organizacijo in razvoj podrobnejšo analizo o uspešnosti novih organizacijskih oblik ZK na velenjskem območju.

Številni velenjski rudarji so skupaj s člani družin preživeli prvomajske praznike na obali sinjega Jadrana, v počitniškem domu v Fiesi. Prvomajski weekend v Fiesi je organizirala sindikalna podružnica z namenom, da bi rudarji kar najboljše preživeli letošnje prvomajske praznike.

Na novi cesti Velenje–Prelog, kjer je odcep za tovarno gospodinjske opreme »Gorenje«, je postavljen prvi semafor. Le-ta urejuje promet v času, ko prihajajo zaposleni v »Gorenju« na delo oz. odhajajo z dela. Sicer pa semafor opozarja voznike na križišče cest. Prvi semafor, ki v Velenju urejuje promet, je kupila tovarna gospodinjske opreme »Gorenje«.

Potrebno bi bilo, da bi s semaforji urejali promet tudi na križišču cest v starem Velenju, kjer se je zaradi slabe preglednosti oz. neupoštevanja cestnoprometnih predpisov primerilo že večje število hudih prometnih nesreč.

Štajerska in Koroška v NOB

(1. nadaljevanje)

Najpomembnejše akcije prvih partizanskih enot so bile: v noči med 8. in 9. avgustom 1941 je Revirska četa napadla orožniško postajo in postojanko obratne straže v Zagorju. Savinjska četa je v noči med 24. in 25. avgustom skupaj z revirskimi partizani napadla premogovnik v Zabukovici. Pohorska četa je v noči na 12. avgust napadla orožniško postajo v Ribnici. 17. septembra 1941. leta je izbojevala pomembno zmago na Klopnem vrhu. Po tej bitki so Nemci proglasili Pohorje za zaprto ozemlje. Celjska četa je operirala do 27. avgusta 1941, ko je bila obkoljena in večina čete uničena. V začetku oktobra 1941 so se Pohorska, Revirska in Savinjska četa združile v Štajerski bataljon, ki je v noči med 7. in 8 .oktobrom 1941. napadel Šoštanj. To je bil prvi partizanski napad na mesto v Sloveniji. 26. oktobra 1941 je Štajerski bataljon odbil številne nemške napade na Črneti. Konec oktobra 1941 je Štajerski bataljon pod vodstvom Franca Rozmana-Staneta krenil proti ozemlju ob Savi in Sotli, kjer so Nemci izseljevali slovensko prebivalstvo. Ta »brežiški pohod« je bila najtežja akcija štajerskih partizanov 1941. leta. Bataljon se je moral v snegu vedno znova prebijati skozi nemške zasede in kljubovati večkratni nemški premoči. Po vrnitvi v Savinjsko dolino se je Štajerski bataljon dekoncentriral. 29. novembra 1941 so Nemci uničili Brežiško četo, ki je do tedaj izvedla več akcij, med drugim je 12. novembra 1941 vdrla v zapore v Sevnici.

Osvobodilno gibanje na Štajerskem se je moralo boriti proti velikemu in do podrobnosti organiziranemu izgrajenemu okupatorjevemu aparatu. Velike izgube so povzročili gestapovski agenti in izdajalci. Partijske organizacije OF so bile zdesetkane. Večina voditeljev vstaje je padlo že v prvih mesecih upora. Vsaki partizanski akciji so sledile obsežne aretacije.

Konec 1941. leta je Centralni komite KPS imenoval nov začasni pokrajinski komitet KPS za severno Slovenijo. Na Dolenjskem je bil ustanovljen II. Štajerski bataljon, ki naj bi prodrl na Štajersko. 25. decembra 1941 se je skušal prebiti preko Save, a mu ni uspelo. Enote Štajerskega bataljona (odslej I. Štajerski bataljon) so tudi v hudi zimi 1941/42 izvajale akcije (del revirske čete je v noči na 26. december napadel Hrastnik) in politično delovale na svojih terenih.

Spomladi 1942. leta je prišlo kljub vsem težavam do novega poleta osvobodilnega gibanja na Štajerskem. Konec marca 1942 je štab I. Štajerskega bataljona izdal povelje o koncentraciji štajerskih partizanskih enot. V noči na 28. april 1942 je bataljon izvedel napad na Trbovlje. Po tem napadu je bila izvedena reorganizacija I. štajerskega bataljona, ki je do julija 1942 narastel na 5 čet, dve četi pa sta delovali samostojno. To sta bili Ruška četa in Slovenskogoriška četa, ki pa so jo Nemci 8. avgusta 1942 uničili. Čete I. Štajerskega bataljona so izvajale akcije posamično ali pa so se združevale za večje akcije in se do prihoda II. grupe odredov konec avgusta 1942 uspešno spopadale z Nemci ter izvedle več uspešnih akcij. Naj omenimo le dve: 18. maja sta 2. in 3. četa napadli nemško postojanko v Ljubnem in jo razbili. V noči na 3. julij 1942 pa sta 1. in 3. četa z napadom na rudnik in obratno stražo v Hudi jami opravili najpomembnejšo akcijo v tem obdobju in zaplenili veliko orožja. Konec avgusta 1942 se je preko Gorenjske in Koroške na Štajersko prebila druga grupa odredov, ki je krenila na svoj pohod 20. junija 1942 s 4 bataljoni, ki so šteli 551 borcev. Po več kot dvomesečnih bojih v času pohoda se je na Štajersko prebilo okoli 120 borcev. V začetku septembra 1942 je štab II. grupe odredov izvedel reorganizacijo štajerskih partizanov. Ustanovljeni so bili 4 bataljoni: Savinjski, Moravski, Pohorski in Kozjanski.

Pokrajinski komite KPS za severno Slovenijo je do spomladi 1942 vzpostavil ali na novo uredil okrožja na Štajerskem. Vzpon osvobodilnega gibanja pa so do jeseni 1942 ponovno zavrli vdori v organizacije osvobodilnega gibanja. Po vsej Štajerski so bile množične aretacije. Okupator je z vso silo pritisnil tudi na partizanske enote. Nemške ofenzivne akcije so si sledile druga drugi. Enote II. grupe odredov so kljub veliki nemški premoči izvajale akcije. Najuspešnejši bataljon II. grupe odredov je bil Pohorski bataljon. V ta bataljon so se združile naslednje enote: Kranjčev bataljon II. grupe odredov, Saleška četa, Savinjska in Ruška četa. Aktivnost Pohorskega bataljona je bila za okupatorja na Štajerskem v drugi polovici 1942. leta osnovni problem.

8. januarja 1943 je Pohorski bataljon do zadnjega borca padel v boju z neprimerno močnejšimi nemškimi silami. Padec Pohorskega bataljona je bila najtežja izguba za narodnoosvobodilno gibanje na Štajerskem. Padec tega bataljona in udarci, ki jih je prizadel okupator osvobodilnemu gibanju na terenu so povzročili, da je NOB v vzhodnih predelih Štajerske pričela zaostajati in je bilo težišče partizanske aktivnosti v letu 1943 v zahodnih predelih. 18. februarja je Nemcem uspelo uničiti tudi 2. četo Kozjanskega bataljona.

1942. leto je zahtevalo veliko žrtev. To je bila doba najhujšega nacističnega nasilja. Med drugim je do začetka 1943. leta padlo 17 narodnih herojev od 50, ki so se v teku NOB borili v severnovzhodni Sloveniji. Vendar je bila to tudi doba, ko so okupatorjeve pozicije v okupirani slovenski Štajerski omajane in ko je naraščalo uporniško razpoloženje.

Po izgubah, ki jih je osvobodilno gibanje utrpelo v letu 1942 in v začetku 1943. leta so se razmere vztrajno izboljševale. Narodnoosvobodilno gibanje je naraščalo. Že ob koncu 1942. leta je bila ustanovljena Štajerska operativna cona. Pokrajinski komite KPS za severno Slovenijo je vodil delo devetih okrožij. V prvih mesecih 1943 so bile partizanske enote aktivne predvsem na obmejnem ozemlju med Štajersko in Gorenjsko (Kamniški, Zasavski in Savinjski bataljon). Tudi na Pohorju je bil v začetku maja 1943 ustanovljen nov Pohorski bataljon.

OB DNEVU ZMAGE:

Osvobojena Zgornja Savinjska dolina

Enote IV. operativne cone so uspešno osvobodile Zgornjo Savinjsko dolino vse do Letuša in Mozirja.

Štab IV. operativne cone z vsemi prištabskimi enotami se je preselil v Šokat pri Gornjem gradu. Tako smo se tudi tja naselili z zavezniškimi misijami. Nekaj tednov smo tu živeli res kot v mirnem času. Standard nam je očitno zrastel. V štabu cone so imeli kuharja, ki je bil nekoč na prekooceanski ladji glavni koh in je znal iz skromnih materialov skuhati čudovita jedila, ki jih tudi člani anglo-ameriške misije niso mogli prehvaliti.

V Gornji Savinjski dolini se je začelo mirnodobsko življenje. Narodnoosvobodilni odbori so delali brez zatikov. Ustanovila se je podoficirska šola in politična šola. Po vseh krajih od Solčave do Šmartnega ob Dreti so krožile kulturniške skupine in prirejale dobro pripravljene mitinge. V Gornjem gradu je bila organizirana razstava Petkovih fotografij s pohoda XIV. divizije. Šef za propagando tovariš Breškar je bil nadvse zadovoljen.

VLADO VALENČAK

Zgornja Savinjska dolina je postala zbirališče vseh aktivistov iz Štajerske in Koroške. Srečeval sem znance iz vseh krajev.

Prihajali so prostovoljci iz Celja, Velenja, Šoštanja in še iz drugih krajev.

Na velikem mitingu, ki je bil tokrat na osvobojenem ozemlju, so govorili tudi šefi zavezniških misij in pozivali prebivalstvo k poslednjim bobojem proti Hitlerjancem.

Središče vseh aktivistov je bilo v gostilni pri Neti v Gornjem gradu. Tam smo se zbirali oficirji iz štabov tamkajšnjih enot, komande mesta in aktivisti.

Zavezniki so nam spuščali vojni material v bližini Mozirja. Takrat so prvikrat spuščali material tudi Sovjeti. Amerikanci pa so za svoje potrebe spustili tudi nekoliko motobikov (motobajkov) — to so bili mali motorčki, podobni našim vespam, vendar mnogo enostavnejši in počasnejši. S takšnimi motorčki smo se potem vozili iz Ljubnega v Gornji grad in v druge kraje Gornje Savinjske doline.

Intenzivno mirnodobsko življenje v Gornji Savinjski dolini pa so od časa do časa prekinili nemški avioni, ki so si hodili ogledovat samostojno republiko na »svojem« teritoriju. Nekaj dni so si ogledovali, potem pa so začeli tudi z bombardiranjem. Bombardirali so okoliške hiše, za katere so mislili, da so v njih štabi. Takrat smo večkrat z z misijami pohiteli iz hiš v bližnji gozd. Na srečo pa so imeli vedno slabe informacije in so bombardirali napačne hiše.

Iz Gornje Savinjske doline sem odšel v XIV. divizijo za političnega instruktorja, kjer sem imel glavno nalogo, da predavam o naših odnosih z zavezniki.

Še pred ofenzivo na osvobojeni teritorij pa sem preko Mozirske planine in Smrekovca odšel proti Pohorju, kjer naj bi se priključil Šercerjevi brigadi.

Nepremagljivi skrivni pohod Štirinajste

I. NADALJEVANJE

Po napadu na Raštanj in Senovo je zasedla divizija položaje na Bohorju in v ogorčenih bojih odbila nemške enote. Zvečer ob premiku na nove položaje pa je divizija predala kozjanski četi, ki je štela 29 borcev in je imela svojo zasilno bolnišnico v bližini Zajsel, prve ranjence. Popis 15 ranjencev, ki jih je divizija oddala kozjanski četi, je ohranjen.

Pri prehodu čez cesto Sevnica–Planina je divizija uničila vse sovražne kamione. Nato je odšla preko Bohorja v visokem snegu in strašnem metežu do Poljan, Radeža in Okroglic. To je bila na vsem pohodu ena najstrašnejših noči. V snežni burji je obleka na borcih zledenela.

Sovražnik je zaprl vse prehode čez Savo do Zidanega mosta in Marija Gradca pri

Piše: STANE TERČAK

Laškem. Zato je štab divizije izdelal načrt, da se divizija čez Lokavec in Zagračnico v bližini Rimskih Toplic prebije v Revirje in Moravško, kjer bi se povezala s štabom IV. operativne cone in njenimi enotami. Obenem pa je divizija hotela izvršiti mobilizacijo v Revirjih. Tega načrta pa divizija ni mogla uresničiti.

Komandant von Treeck je ukazal Steindlu da z vermani 10 alarmnih čet zapre položaje Sevnica–Rimske Toplice. Ko je Steindl prodiral s svojimi enotami po cesti iz Rimskih Toplic proti Jurkloštru, da zapre prehode z Bohorja, je prišlo do ostre bitke v Zagračnici. Napredujoče sovražne enote so se zavarovale pred iznenadnim partižanskim napadom tako, da so na čelo kolone odredile šolsko deco iz Lokavca, ki se je vračala iz kinopredstave v Rimskih Toplicah. Ob spopadu v soteski Zagračnice so bili 4 otroci ranjeni. V zasedi je bil 1. bataljon Šercerjeve brigade s komandantom Ilijo Badovincem. Od vsega bataljona je v zasedi padel samo on, kasneje na umiku pa še politkomisar Martin Srbčič-Miha. Nemci so imeli v tem boju 9 mrtvih in 12 ranjenih. Sovražnik je dobil nato še ojačanje okoli 300 mož 16. tankovske SS divizije, ki so zavarovali prehode med Rimskimi Toplicami in Laškim. Zato je divizija odšla proti severu, da se prebije čez Konjiško goro na Pohorje in dobi zvezo z Zidanškovo brigado.

13. februarja je prejel glavni štab od divizije naslednje radijsko sporočilo: »Številčno stanje brigad na mestu: I. brigada 330, II. brigada 219, III. brigada 230. Zaradi sovražnikovih koncentracij, preutrujenosti vojske in težav zaradi ranjencev se danes premaknemo preko Savinje na sektor Rečica. Rudi.

Pri prehodu ceste Jurklošter–Laško so pritisnili Nemci z obeh strani. Najmanj 30 Nemcev padlo. Ilija Badovinac šel po brzostrelke, pa se ni vrnil. Naši 4 mrtvi 1 ranjen. V eni uri iz Celja 30 kamionov. Od 11. do 12. t. m. 7 transportov iz Celja v Brežice. Proga zastražena. V Rimskih Toplicah in Laškem imajo topove. Preko Savinje nismo mogli. Kako sploh gledate na to. Smo na sektorju Laško. Zapadel je sneg. Rudi.

Narod na Kozjanskem nas sprejema zelo dobro. Teren je dober. Vojska ne pozna krajev. Kakor že javljamo, sovražnik zelo občutljiv. Imamo stalne borbe, da je vojska zelo utrujena. Skoncentrirano nad 3000 mož, a slabe kvalitete. Zelo težko vprašanje ranjencev. Mobilizacija bo šla, a ne kar naenkrat. Rudi.«

Na položajih Tevče–Sv. Peter je divizija bila izredno ostre boje, večkrat s prsmi ob prsi. Sovražnik je napadal iz smeri Sv. Lenarta, Marija Gradca in Šmarij. Po bojih se je divizija umaknila v Olešče in Kanjuce in je v noči na 14. februar v zgodnjih jutranjih urah prekoračila cesto in železniško progo pri Opoki v bližini Štor. Ob prenosu je minirala železniško progo in iztirila dva vlaka.

V OSRČJU SLOVENSKE ŠTAJERSKE

V Dramljah je Bračičeva brigada pregnala nemško postojanko in zaplenila nekaj uniform. Dopoldne je divizija zasedla položaje na Spodnjem in Gornjem Slemenu in Kladju. Popoldne so Nemci prišli ponovno v stik z divizijo in se z njo spopadli na Slemenih. Nemci so tà dan ponovno reorganizirali svoje enote pod vodstvom podpolkovnika Pallua-Galla, majorja Winklerja in stotnika Adamusa. Pritegnili so še dele 922. bataljona, 184. zasledovalnega oddelka in dele 139. polka. Poveljniško mesto je bilo v Vojniku. Ponoči se je divizija prebila na Konjiško goro in krenila pri vasi Lipi v zahodno smer. Dne 15. februarja je bila obkoljena na področju Vojnik–Frankolovo–Stranice–Vitanje–Nova cerkev (Strmec). Tomšičeva brigada je bila težke boje pri Lindeškem gradu, Bračičeva je držala položaje na Lindeku v smeri Vitanja, Šercerjeva pa je držala položaje na Mali gori proti Konjicam. Najmočnejšo zaporno črto je sovražnik postavil na severu, da bi preprečil diviziji prehod na Pohorje. Zaradi čedalje večje koncentracije svežih sovražnih sil je postajal položaj nevzdržen. Divizija si je po težavnem preboju izsilila pot iz obroča pri vasi Trnovlje, prekoračila Hudinjo in cesto, odšla mimo naselja Velika Raven in zasedla prevladujoče točke na Paškem Kozjaku.

Ostri boji v zadnjih dneh so borce, ki so trpeli zaradi ostrega mraza in nezadostne hrane že nekaj dni, popolnoma izčrpali. Položaj divizije je bil v teh dneh kritičen. To potrjuje tudi von Treeckovo poročilo z dne 15. februarja: »V teku dneva so zaprli ves prostor ob cestah Gornji Tabor, Frankolovo, Stranice, Vitanje, Nova cerkev. Položaj je bil zvečer 15. februarja najugodnejši v vsem času zasledovanja partizanske divizije...«

Za položaj divizije, ki je nastal s prebojem, je zapisal von Treeck: »In kljub temu je uspelo partizanski diviziji, da se je dne 16. februarja ob 2.30 zjutraj pri Socki prebila iz obroča in odšla v zahodno smer. Preboj je uspel... In tako je propadel tega dne pričakovani uspeh, ko bi lahko uničili vso partizansko divizijo in ko smo bili temu cilju tako blizu.«

Divizija je na položajih Paškega Kozjaka v miru preživela 16. februar. Štab je določil, da se divizija v noči od 17. na 18. februar pretolče na Pohorje. Zvečer se je divizija premaknila s položajev na Paškem Kozjaku proti cesti Dolič–Vitanje z namenom, da pri Sv. Marjeti krene na Pohorje. Preboj se je pričel ob 23. uri zvečer in se je zavlekel do 4. ure zjutraj. Napad na nemške položaje ob cesti na vznožju Pohorja sta pričela 2 bataljona Šercerjeve brigade. Bila sta odbita, zato sta jima prišla na pomoč še po en bataljon Tomšičeve in Bračičeve brigade. Da borci niso prodrli v prvem naletu v sovražne postojanke, temu je krivda v izredno visokem snegu in najhujšem mrazu na vsem pohodu. Mitraljezi so borcem zmrznili in so bili za boj neuporabni. Po drugi strani pa je bila krivda tudi v šibkosti napadajočih. Proti jutru se je preboj posrečil, vendar zaradi močnega sovražnega pritiska ni bilo mogoče prenesti ranjencev čez cesto. Zato se je glavnina divizije z vsemi ranjenci umaknila nazaj proti Paškemu Kozjaku in Basališču.

Poleg drugih nemških enot je držal zaporno črto na cesti Dolič–Vitanje tudi Franz Steindl s 3 alarmnimi četami vermanov.

Eden najtežjih trenutkov na vsem pohodu je bil umik divizije z ranjenci na Basališče. Na čistini pod vrhom Basališča med Glažarjevo in Miklavževo kmetijo so kolono z ranjenci in komoro napadle nemške lovske zasede. Divizija je izgubila skoraj vso komoro, ranjence pa je rešila. Pričela se je divja tekma, kdo bo prvi zasedel vrh Basališča. Divizijski predhodnici se je posrečilo, da je z jurišem vrgla sovražnika z vrha.

Boji so trajali ves dan. V temi, po umiku Nemcev v kmečke domačije – samine, se je divizija zbrala in z ranjenci, ki so ležali ves dan v snegu, odšla proti Brdcam in Brdčem. V zgodnjih jutranjih urah je sovražnik napadel divizijo na teh položajih.

Po hudih bojih se je divizija s popolnoma izčrpanimi borci dne 19. februarja izvila iz sovražnih obročev in se prebila v severozahodni smeri do Dobaričnika. V noči med 19. in 20. februarjem je pri Podvinu prebila nemške obroče.

Dalje prihodnjič

VSEM - OCENA ODLIČNO

V petek, 25. aprila, je bilo v Domu kulture v Velenju zaključno tekmovanje pionirskih ekip na temo »Kaj veš o pohodu XIV. divizije na Štajersko«. V tem tekmovanju je sodelovalo kar 987 pionirjev z vseh osnovnih šol na velenjskem območju.

S tem, da so se velenjski pionirji odločili za spoznavanje pohoda XIV. divizije na Štajersko so v letošnjem jubilejnem letu, ko poteka 25 let od tega legendarnega pohoda, na povsem svojstven način počastili ta pomemben dogodek iz časov narodno osvobodilnega boja.

V tekmovanju o poznavanju zgodovine pohoda XIV. divizije na Štajersko se je vključilo kar 987 pionirk in pionirjev z vseh osnovnih šol, se pravi, da so se tekmovanja udeležili prav vsi pionirski odredi, zmagovalci odrednih tekmovanj pa so nastopili na zaključni prireditvi »Kaj veš o pohodu XIV. divizije na Štajersko« 25. aprila v Velenju.

Zaključno tekmovanje velenjskih pionirjev sta z obiskom počastila tudi dva udeleženca legendarnega pohoda XIV. divizije na Štajersko, in sicer Miha Butara-Aleks in Stane Terčak, ki je pionirjem podaril 5 izvodov knjige »Živi zid«. Med pionirje je prišla tudi Angela Röck, mati predvojnega revolucionarja, prvoborca in enega od glavnih organizatorjev upora na Štajerskem, Bobe Röcka.

Pionirji pa so se spomnili tudi rojaka – pesnika in revolucionarja Karla Destovnika-Kajuha in odnesli do njegovega spomenika šopek cvetja.

Na zaključnem tekmovanju pionirskih ekip na temo »Kaj veš o pohodu XIV. divizije na Štajersko«, ki so ga v Velenju razpisali tudi z namenom, da bi na najmlajše prenašali tradicije borcev za svobodo, se je udeležilo 14 ekip pionirjev in tretjih in četrtih razredov ter 5 ekip učencev višjih razredov osnovnih šol. Kot je pokazal sam nastop, so pionirji izredno vestno predelali snov v okviru posebnih krožkov, ki so jih vodili prosvetni delavci, mnogi so prebrali brošuro »Štirinajsta«, najbolj prizadevni pa tudi delo Lada Ambrožiča-Novljana »Pohod XIV. divizije na Štajersko«. Tako so se pionirji seznanili s trpljenjem, tovarištvom in vztrajnim bojem borcev XIV. divizije.

Člani vseh 19 nastopajočih ekip so na zaključni prireditvi pravilno odgovorili na zastavljena vprašanja. Torej si je vseh 19 ekip razdelilo prvo mesto in osvojila nagrado – enodnevni izlet na Pohorje, ki ga bo omogočila velenjska občinska skupščina. Ekipe pionirjev pa so si, kar je razumljivo, priborile tudi priznanje za sodelovanje v tekmovanju.

Med tekmovanjem ponirskih ekip so mladi pripravili pester kulturni program, udeleženca pohoda pa sta obudila spomine na najtežje dni s pohoda XIV. divizije na Štajersko, ki bodo za vedno ostali v spominu preživelih udeležencev pohoda, pa tudi v spominu vseh naših ljudi.

(ar)

Prisrčna slovesnost pri spomeniku v Paki

Pionirska XIV. divizija je prišla zadnji ponedeljek na območje velenjske občine. Ob tej priliki je bila pri spomeniku v Paki, kjer se je 19. februarja 1944 med svojim pohodom iz Bele Krajine na Štajersko prebila XIV. divizija s Paškega Kozjaka na Graško goro, prisrčna slovesnost.

K spomeniku v Paki je prišlo okrog 20 mladih iz Slovenj Gradca, tabornikov, strelcev in predstavnikov pionirskih odredov iz Slovenj Gradca, Mislinje in Paškega Kozjaka. Z njimi pa so prišli tudi mladi pevci in recitatorji, manjkali pa tudi niso predstavniki občinske organizacije Zveze borcev NOV Slovenj Gradec. Iz Velenja pa so prišli učenci II. osnovne šole in pa sekretar občinske konference SZDL, Jože Veber.

Potem, ko so slovenjegraški pionirji predali vrstnikom iz Velenja zastavo in spominski dnevnik pohoda »Bratstva in enotnosti« slovenskih in hrvatskih pionirjev po poteh XIV. divizije, so Slovenjgračani izvedli daljši kulturni program. Zatem pa so pionirji II. velenjske osnovne šole odnesli zastavo in spominski dnevnik skozi Cirkovce in Plešivec do spomenika na Graški gori, kjer so se zbrali tudi pionirji I. osnovne šole iz Velenja in njihovi vrstniki iz Soštanja. Po krajšem priložnostnem programu je pionirska XIV. divizija nadaljevala pot po velenjski občini. Mladi Velenjčani so se seznanili na poti z borci XIV. divizije ter s prebivalci, ki so nesebično pomagali partizanom, kulturniške skupine pionirjev pa so pripravile več komemoracij in partizanskih mitingov.

Pionirska XIV. divizija je prispela včeraj na Smrekovec ,pred tem pa se je mudila še v Velunjskem grabnu, v Ravnah in Belih vodah.

Na Smrekovcu je bil slovesen zaključek pohoda pionirjev iz Slovenije in Hrvatske po poteh XIV. divizije. Na Smrekovec so prišle tudi številne skupine pionirjev, ki so hodile po partizanskih poteh oz. obiskale kraje, kjer so se zadrževali partizani. Sicer pa se je na Smrekovcu zbralo včeraj več sto pionirjev in borcev iz občin Ravne na Koroškem, Mozirje in Velenje, ob tej priliki pa so učenci osnovne šole Ljubno izvedli partizanski miting.

-R-

Hotel PAKA
VELENJE
● Mednarodni barski program
● Strip-teas Strip-teas
● Vsak dan razen ponedeljka

PAŠKI KOZJAK - legenda in stvarnost

Svet pod Špikom

(12)

Kako velika neznanka je bila smrt za človeka, pred njo je zbledelo vse drugo in zgubilo na pomenu... O tem priča dejstvo, da še danes prihajajo po slovo oziroma na pogreb vsi člani lokalne skupnosti, celo tisti, ki je bil z rajnim sprt. Še več, kako se ga bojijo in jim je nerazumljiv na eni, na drugi strani pa imajo spoštljiv odnos do njega, kaže vloga govornika, ki se poslavlja od rajnega. Ta je običajno najstarejši (danes župnik), najbolj izkušen in moder, katerega naloga je tudi, da se oprosti v imenu vseh od pokojnega, če mu je kdo prizadejal kaj hudega, da hvali njegove odlike, medtem ko o slabostih ne sme spregovoriti.

Ker jim je dojetje smrti nejasno, skrivnostno, ne žele več kaj imeti z rajnim, zato skušajo odstraniti sledove za njim. Tako izlijejo iz vseh posod v hiši vodo, odpro vsa okna, da se prostori prezračijo. Prav tako zažgo mrtvaški oder, ki se ne sme uporabljati v druge namene. Pri tem verujejo tudi v to, da bo na tisto stran (proti najbližjemu sosedu), kamor se dim usmeri, najprej prišla smrt.

Tudi pogreb ni brez pojedimi dan po smrti. Ta se včasih sprevrže v pravo veselico, kar ljudje spričo krščanske morale, ki se je že močno utrdila, močno obsojajo. Po prvotnem verovanju pa je na sedmini moralo priti do veselega razpoloženja, to lahko vidimo še danes pri primitivnih ljudstvih. Sprva obhajajo ta obred v žalostnem, ki kasneje preide v veselo vzdušje. Tudi tu so hoteli magično vplivati, da bi umrli v družbi rajnih živeli veselo.

Da pripisujejo kmetje na Paškem Kozjaku sedmini velik pomen, kaže dejstvo koliko žrtvujejo zanjo. Največkrat zakoljejo teleta, včasih tudi prašiča. Mize so polne raznovrstne, pravijo ji sedmina, zato ker so jo prvotno obhajali sed-

nih jedil in dobrot, prav tako pijač, kar v drugih dnevih ni v navadi. Pri tem se lahko vprašamo, zakaj številna jedila in obilno zauživanje hrane za to priložnost? To vendar ni v skladu s potrebo. Prekomerno zauživanje hrane ima spet magičen pomen, ki ga že dolgo ne poznajo in je šel v pozabo, ker ta notranje druži živé z rajnim. Tako je prvotno človek misli, če jé preko potreb, da s tem zadovoljuje na skrivnosten način duh rajnega oziroma celotno družbo rajnih iz svoje lokalne družbene skupnosti, z namenom, da se ne bi duhovi razjezili in škodovali živim.

Če si današnjih sodobnih pojedin ne moremo razložiti na osnovi fizioloških potreb človeka, najdemo njihov smisel v teh nekdanjih religioznih nagibih!

Številne navade najdemo pri **ženitvi.** Vzroke temu pojavu moramo iskati v združitvi dveh bitij iz družin, ki si niso v krvnem sorodstvu, kjer igrajo važno vlogo gospodarske in druge koristi.

Fant in dekle, ki sta se spoznala in odločila, da se vzameta, sta morala po nenapisanem zakonu o tem obvestiti najprej starše. Če so privolili, je lahko prišlo do ženitve, medtem ko v nasprotnem primeru ne ali pa sta imela težave. Torej se močno odražajo patriarhalne vezi, predvsem zaradi bodoče trdnosti gospodarstva in nadaljnje ohranitve kmetije.

Uvod v ženitev predstvalja **snubljenje.** S tem dejanjem dobi v lokalni družbeni skupnosti ženitev svoj zunanji izraz. Še posebej v snubaču, ki mu na Kozjaku pravijo starešina. Ta je ugledni mož in starejših let ter mora biti tudi poročen. Nalogo snubača je nekoč opravljala pri ženitvi ena in ista oseba. To pomeni, da je bil starešina neke vrste družbeni delavec (funkcionar). Toda danes je že odmrla njegova vloga. Zadnji starešina prej zberejo na ženinovem doje tod opravljal svojo funkcijo pred trinajstimi leti. Sedaj je prevzela njegova opravila pri ženitvi prva priča, ki pa ni več predstavnik celotne vaške skupnosti (samo družina). Tako so danes snubači sorodniki – strici, lahko tudi od drugod, da ne žive na Paškem Kozjaku. – Snubač in bodoči ženin se odpravita na nevestin dom ter prosita za roko njene starše. Kot vemo, je snubljenje zgolj formalnost in njegov uspeh ni nikdar negativen. Za tem dogodkom priredijo čez nekaj dni na nevestinem domu zaroko, kjer pa je osrednjega pomena več ali manj skromna pojedina.

Naslednja stopnja pri ženitovanjskih običajih je **vabljenje gostov.** To izvedeta ženin in nevesta sama, vsak pri svoji strani sorodnikov in znancev. Da so bile ženitve nekoč množično obiskane, je znak, da na njej niso sodelovali samo sorodniki in prijatelji udeležencev, ampak večina lokalne družbene skupnosti. Če se tega zavedamo, potem se ni treba čuditi, da so kmečke svatbe še vedno množično obiskane.

Med izredno važne sestavine ženitovanjskih običajev štejemo **balo.** To je dar nevestinih ki si jih je nevesta sama izdestaršev, denar ali pa so stvari, lala.

Bala odseva gospodarsko loč kmetije, poskrbijo, da se ta tudi dejansko odreže. Predmeti, ki sestavljajo balo so za nevesto praktične narave: zibka, kolovrat, lanene rjuhe itd. Danes je že v glavnem denar. Sestav in vrednost bale so sporočili nevestini starši starešini ter ženinu ob priliki, ko sta prišla opravljat snubitev.

Predno pride do poroke se ženin poslovi od fantovske družbe s fantovščino na svojem domu z majhno pojedino, medtem ko se mora nevesta od dekliške družbe s krancelvečerom (dekliškim večerom) na svojem domu na enak večer. Vrstnice in prijateljice ji ob tej priliki prinašajo raznovrstna darila. Zanimivo je v zvezi s tem, da sta se vlogi institucij moške in ženske družbe ohranili iz preteklosti v sedanjost edino v tej funkciji. Tudi v sodobnih družbah sta ti dve navadi našli svoji nadaljevanji, v fantovščinah in dekliščinah po uradih in podjetjih ali tam, kjer sta prizadeta najbolj dejavna.

Dalje prihodnjič

ZAKAJ PONOVNO FLUOROGRAFIRANJE V VELENJSKI OBČINI?

(ČLANEK JE POSVEČEN SPOMINU PROF. DR. ROBERTU NEUBAUERJU, KI JE UMRL 3. MAJA 1969.)

Flourografiranje je najuspešnejši način za zgodnje odkrivanje tuberkuloze in drugih pljučnih bolezni ● Tuberkuloza še ni položila orožja ● Obolevanje za pljučnim rakom narašča ● Poklicne pljučne bolezni vse večji zdravstveni problem.

Piše: prim. dr. Ivan Cestnik, vodja dispanzerja za pljučne bolezni in tuberkulozo pri zdravstvenem domu Velenje

Fluorografiranje ali slikanje pljuč pri večjem številu prebivalstva na ozkotračni rentgenski film, ki pri povečavi odkriva vse podrobnosti na pljučih, je razpoznavna medicinska metoda, ki je v zadnjih 20 letih odigrala po vsem svetu izredno važno vlogo. Glavni pomen in namen množičnega rentgenskega slikanja pljuč je zgodnje odkrivanje raznih pljučnih bolezni, zlasti tuberkuloze in pljučnega raka. Tudi danes serijsko rentgensko slikanje pljuč na malem filmskem formatu še ni izgubilo svojega pomena, kajti noben drug rentgenski pljučni pregled se ne more uporabljati tako masovno in tako učinkovito. Rentgenski pregled pljuč pa je še vedno glavna in osnovna metoda pri razpoznavanju bolezni pljuč v vsaki zdravstveni ustanovi, ki se ukvarja s to dejavnostjo. Rentgenska presvetljava se vse bolj opušča, ker ne more zajeti tolikega števila ljudi in ni dokumentirana z rentgenskim posnetkom, na drugi strani pa izpostavlja škodljivemu rentgenskemu žarčenju tako zdravnika kot pregledanca veliko bolj kot pa rentgensko slikanje, ki je neškodljivo.

V naši občini je letošnja množična fluorografska akcija v zadnjih 18 letih že peta po vrsti. Sprva se je izvajala vsakih 5, nato vsaka 3 do 4 leta. Prav na področju naše občine se je leta 1951 izvedla masovna fluorografija prvikrat v Sloveniji; od takrat dalje je bilo vse prebivalstvo naše republike rentgensko preslikano štirikrat. To je velik uspeh naše zdravstvene službe, ki je mnogo doprinesel k spoznavanju, zdravljenju in preprečevanju tovrstne patologije našega prebivalstva. V velenjski občini je prebivalstvo za razliko od večine drugih slovenskih občin obeleženo z gotovimi značilnostmi, kot npr. naglo naraščanje v glavnem s priseljevanjem, industrializacija in manjšina agrarnega življa, prevladovanje mlajših starostnih grup. Zato se tudi fluorografski rezultati prejšnjih akcij nekoliko razlikujejo od drugih. Glede odkrivanja novih aktivnih tuberkuloznih obolenj s pomočjo fluorografije je za naše področje značilno, da je bila poprečna starost tako odkritih tuberkuloznih oseb v najaktivnejši dobi (42 let), dočim v sosednji slovenjegraški občini, kjer prevladuje agrarno prebivalstvo, v starosti nad 50 let. Druga značilnost je ta, da je pri zadnjih treh fluorografskih akcijah v naši občini odstotek fluorografskih odkritih tuberkuloznih obolenj nasproti številu odkritih na druge načine vsakokrat naraščal. Kljub temu, da celokupno število letno odkritih novih tuberkuloznih obolenj v Sloveniji in v naši občini stalno pada, je odstotek fluorografsko odkritih porasel od 1957 do 1965 od 7 % na 30 odstotkov! Dejstvo, da je doslej na našem področju fluorografija odkrivala pljučno tuberkulozo zlasti pri mlajših ljudeh in pa vse več pri tistih, ki bi sicer ne bi prišli do tako zgodnjega odkritja obolenja, opravičuje in zahteva takšne zdravstvene akcije, kakršna je letošnja ponovna fluorografija.

TUBERKULOZA ŠE NI POLOŽILA OROZJA

Po mnenju Svetovne zdravstvene organizacije tuberkuloza še ni položila orožja. Ko je po zadnji vojni po nekaterih evropskih deželah dobila značaj epidemije, je z masovnimi zdravstvenimi akcijami kot besežiranje in fluorografiranje ter z odpiranjem novih bolnic in zlasti z odkritjem novih zdravil uspelo zajeziti njen naval. Sledil je dramatičen padec krivulje smrtnih primerov, zlasti pri mladini. Izgledalo je, da bo naša generacija doživela iztrebljenje tuberkuloze. Nekateri so začeli razglašati zmago nad tem starodavnim sovražnikom človeštva. Ponekod so začeli zapirati bolnišnice za tuberkulozo in ukinjati protituberkulozne dispanzerje ter se začeli spraševali, ali se še splača cepljenje proti jetiki in odkrivanje s fluorografijo. Toda prišlo je iztreznjenje. Zdravstevni delavci in tudi zdravstveni politiki so spoznali, da je do iztrebljenja jetike še dolga in naporna pot. Čeprav je namreč umrljivost padla kot tudi število bolnikov, še vedno vsako leto odkrijejo številne nove primere obolenj ali ponovitve obolenj, in to celo v najbolj razvitih deželah evropskega območja. Bila bi prava Pirova zmaga, če bi se zadovoljili z dosedanjimi uspehi v boju proti jetiki. Ta boj je treba celo povečati, zlasti sedaj, ko je na razpolago učinkovito orožje. Ko tega še ni bilo, je vladal pred to boleznijo preplah, danes pa je strah upravičeno izginil, s tem pa ponekod tudi opreznost pred zahrbtno narayo tuberkoloznih bacilov, ki še vedno okužujejo v naših prilikah večino prebivalstva.

Podobna slika v malem je tudi v naši deželi, čeprav je Jugoslavija med evropskimi deželami glede razširjenosti še prav na dnu lestvice. Nekoliko bolje je v Sloveniji. Zatiranje tuberkuloze v naši republiki je zavzelo po vojni velik razmah. Poleg že obstoječih dveh sanatorijev (Golnik in Topolšica) in dveh pljučnih oddelkov (Ljubljana in Maribor) se je zgradilo in adaptiralo mnogo novih hospitalnih ustanov, kajti pomanjkanje bolniških postelj je bilo takrat glavni problem. Tako sposobni in zagrizeni borci proti tuberkulozi kakor pokojni dr. Furlan in prav pred kratkim umrli dr. Neubauer, poleg dr. Saviča, ki je bil že pred vojno pionir jugoslovanske in slovenske ftiziologije, — in še vrsta drugih so ustvarili načrtno in učinkovito protituberkulozno službo in uspehi res niso izostali. Pri tem je bila angažirana široka javnost, zdravstvena zakonodaja pa je omogočila brezplačno zdravljenje tuberkuloze. Ko pa se zadnja leta tudi v naši deželi nevarno približujemo razpoloženju, ko bi radi zaspali na lovorikah doseženih uspehov, nas občasno neprijetno dirnejo pojavi, ko zaradi naših napak tuberkuloza zopet pokaže svoje strupene zobe. Spomnimo se le epidemičnih izbruhov tuberkuloze v zadnjem času v pogojih, ugodnih za njeno širjenje (množično okuženje šolskih otrok od strani tuberkuloznega učitelja, hišne epidemije jetike v prenatrpanih zavodih socialnega varstva).

(Dalje prihodnjič)

Kje in kdaj vam bodo rentgensko slikali pljuča?

● Bele vode — pri šoli, v torek 20. 5. od 7—8.30.

● Cirkovce — pri šoli, v soboto 17. 5. od 8.—10. ure.

● Družmirje — gasilski dom, v ponedeljek 19. 5. od 8.—10. ure.

● Florjan pri Šoštanju — Trg Svobode v Šoštanju, v sredo 21. 5. od 8.—12. ure.

● Gaberke — pri transformatorju, ponedeljek 19. 5. od 16.—18. ure.

● Gorenje — pri trgovini Merx, v četrtek 22. 5. od 8.—11. ure.

● Lokovica — pri zadružnem domu, v petek 23. 5. od 9.—11.30.

● Paka — pri osnovni šoli, v petek 16. 5. od 14.—16.30.

● Pesje — pri zadružnem domu, v soboto 17. 5. od 8.—12. ure.

● Plešivec — pri transformatorju v Skalah, v ponedeljek 19. 5. od 8.—11. ure.

● Podkraj, Kavče — pri zadružnem domu Velenje, v ponedeljek 19. 5. od 14.30 do 19. ure.

● Ravne — pri sanatoriju Ravne, v sredo 21. 5. od 12.—13. in pri Strnaku od 14.30—17.30.

● Šalek — pri trgovini Selo, v soboto 17. 5. od 14. do 18. ure.

● Konovo pri trgovini Selo, v soboto 17. 5. od 14. do 18. ure.

● Šentilj — pri Pirhu, v petek 16. 5. od 9.—12. ure.

● Škale — Rudolf Saht, v soboto 17. 5. od 13.—18. ure.

● Šmartno ob Paki — Kulturni dom, v četrtek 22. 5. od 13.—19. ure.

● Šoštanj — Trg svobode, v torek 20. 5. od 14.30 do 17.30, v sredo 21. 5. od 8.—12 in od 13.—18. ure, v četrtek 22. 5. od 8.—12. in od 13.—17. ure, v petek 23. maja od 14.—16. ure za zamudnike.

● Topolšica — trgovina Zora, v petek 23. 5. od 8.—12.30.

● Velenje — ZD Velenje, v četrtek 15. 5. od 8.—13. in od 14.—19. ure, v petek 16. 5. od 8.—12. in od 13.—17. ure, v ponedeljek 19. 5. od 7.—13. in od 14.30 do 19. pri zadružnem domu v starem Velenju, v petek 23. 5. od 13.—17. ure pri zadružnem domu v Velenju, za zamudnike.

● Zavodnje — prosvetni dom Zavodnje, v torek 20. 5. od 11.—12.30 ure.

Fluorografski ekipi bosta fluorografirali tudi v večjih gospodarskih organizacijah in sicer po naslednjem razporedu:

● Rudnik lignita — na novem jašku, v ponedeljek 12. 5. od 12.—16. in od 20.—23. ure, v torek 13. 5. od 5.—8. od 12.—16. in 20.—23. ure.

● Gorenje, Stix, Vegrad, Lik, Gumirnica AMD, nadzorništvo proge, pri TGO Gorenje, v sredo 14. 5. od 6.—16. ure.

● TE Šoštanj — pri TE, v torek 20. 5. od 6.—9.30.

● TUS Šoštanj — Trg svobode, v torek 20. 5. od 10.30—13.30.

● Polypex in Lik — Trg svobode, v četrtek 22. 5. od 8.—12. ure.

Občinska skupščina je sprejela odlok o obveznem fluorografiranju prebivalcev občine Velenje, ki so rojeni v letu 1945 in prej. Odlok obvezuje občane, da se morajo odzvati pozivu na fluorografiranje, za neopravičeni izostanek odlok določa kazen 100 din.

Občinski odbor za fluorografijo je skušal narediti plan fluorografiranja tako, da bi vsakdo imel do fluorografske baze čim krajšo pot, vendar to za nekatere okoliške kraje zaradi slabe električne napetosti ni bilo možno izvesti. Vse zavezance fluorografije naprošamo, da se ravnajo po zgornjem razporedu, v kolikor pa ta dan ne morejo priti na določeno mesto, se lahko fluorografirajo na katerikoli drugi fluorografski bazi.

Delavci v večjih gospodarskih organizacijah bodo fluorografirani v bazah pri gospodarskih organizacijah. Tudi ti bodo dobili pozivnice za fluorografiranje na terenu, zato naprošamo, da te pozivnice prinesejo ob fluororafiranju v gospodarskih organizacijah.

Zdravstvena služba ugotavlja, da je uspeh akcije zagotovljen le v primeru, če je fluorografiranih najmanj 95 % zavezancev; to pa ni odvisno od organizatorjev in izvajavcev, temveč predvsem od udeležencev, zato prosimo, da ne bi bilo nikogar, ki bi brez opravičenega razloga izostal.

Občinski odbor
za fluorografijo
Velenje

AKCIJA ZA ZBIRANJE RABLJENE OBLEKE, OBUTVE IN POSTELJNINE

Letos v Sloveniji enotno zbiramo rabljena oblačila, obutev in posteljnino. Akcija bo 29. maja od 17. do 19. ure v vseh občinah Slovenije.

Zato se OORK Velenje intenzivno pripravlja na to akcijo, ki bo organizirana v vseh večjih krajih, zlasti pa v Velenju, Šoštanju in Šmartnem ob Paki. Pri občinskem odboru RK Velenje je ustanovljen poseben štab za izvedbo akcije.

Konkretne naloge bodo s pomočjo štaba prevzeli krajevni odbori RK, ki bodo potrebovali večje število sodelavcev. Prav zaradi tega občinski štab za izvedbo akcije prosi vse, ki bodo predlagani za pomoč pri tem humanem opravilu, naj s svojim sodelovanjem omogočijo, da bo plan dobro izpeljan.

Naloge v zvezi s to akcijo so enkratne, ne bodo preobsežne, zato ne bodo predstavljale prevelike dodatne obremenitve. Akcija je splošna in bo zaradi tega prebivalstvo o pripravah in poteku obveščeno v dnevnem časopisju, radiu in televiziji.

Občinski štab se obrača na vse prebivalce v občini, da sodelujejo s tem, da bodo sodelovali kot udeleženci ali pa, da bodo odvečne predmete svoje garderobe oddali določenega dne aktivistom RK.

Namen RK pri opisani akciji je, da odvečne rabljene obleke in obutev zbere in potem porazdeli med vse tiste, ki živijo v neugodnem gmotnem položaju.

S tem bo doseženih več ciljev, najvažnejši pa je gotovo v tem, da bomo pomagali tistemu državljanu, ki pričakuje in potrebuje pomoč družbe.

MALI OGLASI

PRODAM

● Prodam novo hišo v Šmartnem pri Velenju. Naslov v uredništvu.

IZGUBLJENO

● Lepo prosim najditelja oranžnega kanarčka, da ga proti lepi nagradi vrne na naslov: Rabič, Jenkova 4, Velenje.

GORENJE na številnih sejmih doma in na tujem

Tovarna gospodinjske opreme »Gorenje« Velenje bo letos razstavila priznane izdelke na številnih sejmih in razstavah doma in na tujem. Aprila se je »Gorenje« predstavilo obiskovalcem spomladanskega zagrebškega velesejma, ta mesec bo predstavilo izdelke na sejmu tehnike v Beogradu, sicer pa si bo mogoče ogledati izdelke velenjskega »Gorenja« še na sejmih v Ljubljani, Splitu in Sarajevu ter drugod.

Izdelke, ki nosijo oznako velenjske Tovarne gospodinjske opreme »Gorenje«, pa bo mogoče videti tudi na sejmih v Budimpešti, na Dunaju, v Bukarešti, Solunu, Bruslju, Parizu, Moskvi, Pragi, Göteborgu, Londonu, Varšavi, Barceloni, Damasku, Leipzigu, Kölnu in v Tripoliju.

(L)

Objavljene fotografije s slavja v Velenju je posnel fotoreporter Večera — DRAGIŠA MODRINJAK

FOTOGRAFIJE IN SESTAVKE Z NEDAVNEGA OBISKA PREDSEDNIKA REPUBLIKE JOSIPA BROZA TITA V VELENJU, OBJAVLJAMO NA 1. IN NOTRANJIH STRANEH

ŠALEŠKI RUDAR — uredništvo Velenje, Titov trg 2, poštni predal 89, telefon 85-087 — Lastnik in izdajatelj: občinska konferenca SZDL — Urejuje uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik LJUBAN NARAKS — Časnik je izhajal kot »Rudar«, glasilo delovnega kolektiva rudnika lignita Velenje — Od 1. maja 1965 dalje ga izdaja občinska konferenca SZDL občine Velenje — List izhaja vsak drugi četrtek — Posamezna številka stane 30 par — Letna naročnina 7 dinarjev in 50 par — Naročnina se plača vnaprej na tekoči račun: 5074-8-369 pri SDK, ekspozitura Šoštanj — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Tisk in kliišeji: GP »Celjski tisk« Celje.